

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Syömähampaat syynissä”

Kuopion nuorisopalveluiden nuoriso-ohjelman toteutuminen
Kuopion kaupungin nuorisotaloilla

Marja-Liisa Saganda

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma AiKuo 210 op

Maaliskuu 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä: Marja-Liisa Saganda	Sivumäärä 48 ja 11 liitesivua
Työn nimi "Syömähampaat syynissä" Kuopion nuorisopalveluiden nuoriso-ohjelman toteutuminen Kuopion kaupungin nuorisotaloilla.	
Ohjaava opettaja: Jukka Määttä	
Työn tilaaja: Kuopion kaupunki/kasvun- ja oppimisen palvelualue/nuorisopalvelut	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten Kuopion nuorisopalveluiden nuoriso-ohjelma on toteutunut Kuopion kaupungin nuorisotaloilla tehtävässä nuorisotyössä. Nuoriso-ohjelmaa valmisteltiin vuosina 2008 – 2009 kymmenessä eri seminaarikokoontumisessa. Seminaareissa käsiteltiin yhtä ohjelman kehittämisosa-aluetta, jotka tulivat valtakunnallisesta ohjelmasta.</p> <p>Alustajina toimivat eri toimialoja ja yhteistyökumppaneita edustavat henkilöt tai nuorisopalveluiden nuoriso-ohjaajat. Seminaarituloksiksi kuului pienryhmätyöskentelyä, jonka anti purettiin nykytilan kuvauksiksi, tavoitteiden määrittelyiksi ja toimenpide-ehdotuksiksi. Seminaareissa tuotetusta materiaalista nuorisotyöntekijät ja nuorisopalveluiden suunnittelijana toiminut Sani Kuosmanen jatkoivat aiheen kehittämistä ohjelmaksi.</p> <p>Kuopion nuorisopalveluiden nuoriso-ohjelman tarkoitus on toimia nuorisopalveluiden oman työn suuntaamisen, koordinoinnin ja osaamisen välineenä. Laajemmin ohjelma kuvaa nuorisopalveluiden sijoitumista palvelukokonaisuuteen sekä hahmottelee niitä nuorisotyön osa-alueita, joissa toimijoiden välinen yhteistyö on tarpeen. Ohjelmalla on tarkoitus löytää uusia tapoja tuottaa palveluita, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa sekä tukea meneillään olevaa palvelualueuudistusta.</p> <p>Nuoriso-ohjelman tarkoituksena on kehittää Kuopion nuorisotaloilla tehtävää nuorisotyötä asiakaslähtöisempään suuntaan. Ohjelman taustalla vaikuttaa valtakunnallinen lapsi- ja nuorisopoliittinen toimintaohjelma. Nuoriso-ohjelma valmistui vuonna 2009. Se on tehty vuosille 2009-2015</p> <p>Tutkimusmenetelmänä on käytetty ryhmähaastattelua. Talojen nuorisonohjaajia haastateltiin työpaikoillaan. Ryhmähaastatteluihin osallistui 2-5 ohjaajaa kuudelta eri nuorisotalolta. Tutkimus on kvalitatiivinen. Tutkimusta voidaan hyödyntää tulevaisuudessa Kuopion nuorisotalojen nuorisotyön arvioinneissa ja uusien kehittämistoimenpiteiden suunnitteluissa ja kehittämisessä.</p>	

Asiasanat nuorisotyö, nuoriso-ohjelma, kehittäminen

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Marja-Liisa Saganda	Number of Pages 47 and 11 appendix
Title On The Check Point - The outcomes of the Kuopio Youth Services Youth Program, accomplished at community centers for youth in Kuopio, Finland	
Supervisor: Jukka Määttä	
Subscriber City of Kuopio / Learning Services / Youth Services	
Abstract <p>The aim of the study was to investigate the outcomes of the Kuopio Youth Services Youth Program. The Kuopio Youth Services Youth Program was carried out alongside with traditional youth work accomplished at the local community centers for youth. The preparations for the program described were made in ten separate seminars during 2008-2009. Each seminar had a specific theme described in a nationwide youth program.</p> <p>Speakers of the seminars represented both different cooperators and fields of activity and employees of the Kuopio Youth Services. Each of the seminars was based on teamwork in small groups. The accomplishments of the teamwork were deconstructed to the three main components: (1) description of the present situation, (2) future goals and (3) propositional suggestions. Sani Kuosmanen, the planner of youth services and the employees of the department of the Kuopio Youth Services have continued developing the program, based on the materials proposed during the seminars.</p> <p>The purpose of the Kuopio Youth Services Youth Program was to guide, coordinate and develop skills at the local level. More extensively the program describes how youth services are placed on the map of the community services. The program also brings forth knowledge of the co-operational needs. The main aims are to develop new bridges to practices, conduct youth services and co-operate with different fields of the community services, and moreover to revise community services in the Kuopio area.</p> <p>Furthermore, the goal was to develop traditional youth work towards customer-orientated methods at the local community centers. The program described here came to end in 2009, while the new program for the youth work and services has been established for the years 2009-2015.</p> <p>The research method of the study was based on group interviews. Each of the participants was interviewed at their workplaces. Two to five youth workers were interviewed in groups at six different community centers. The research design was based on qualitative methods. The study described can be used as an assessment tool in assessing future youth services, as well as in the different developing processes of the future youth services in the Kuopio area.</p>	
Keywords youth work, youth program, development of youth work	

Sisältö

1. JOHDANTO	5
2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMIEN	7
2.1 Nuorisopolitiikka	7
2.2 Lasten ja nuorten hyvinvointia koskeva ohjelma:	10
2.3 Kunnallinen nuorisotyö	11
2.4 Kuopion nuoriso-ohjelma	13
3. KUOPION KAUPUNGIN NUORISOPALVELUT	16
4. KUOPION NUORISOTALOTYÖN KEHITTÄMINEN	18
4.1 Toimintasuunnitelmat	18
4.2 Työn organisointi	19
4.3 Työssä kehittyminen	20
4.4 Kuopion nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointi	20
4.5 Seurantaryhmä	21
4.6 Palautejärjestelmä	21
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
5.1 Haastattelu menetelmänä	21
5.2. Käytettävä aineisto	25
5.3. Haastattelun toteutus	26
6. TULOKSET	27
6.1 Työn organisointi	27
6.2 Nuorisotalojen toimintasuunnitelmat	29
6.3 Nuorisotalojen toimintasuunnitelmien arviointi	33
6.4 Nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointi	35
6.5 Seurantaryhmä	36

6.6 Palautejärjestelmä	37
6.7 Työssä kehittyminen	38
7. POHDINTAA	40
8. LÄHTEET	48
LIITE 1	52
LIITE 2	61

1. JOHDANTO

Kuopion kaupungin nuorisopalveluihin tehtiin nuoriso-ohjelma vuonna 2010. Se on voimassa vuoteen 2015. Ohjelma tehtiin valtakunnallista, lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa 2007–2011, myötäileväksi. Ohjelman tarkoituksena on kehittää Kuopion kaupungin nuorisotilojen toimintaa. Opinnäytetyöni käsittelee ohjelman toteutumista Kuopion nuorisopalveluissa ja nimenomaan nuorisotaloilla. Kuopion nuorisotalojen nuoriso-ohjelmaa ei ole arvioitu aiemmin. Aiemmin ei ole myöskään kartoitettu nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuoriso-ohjelmasta.

Opinnäytetyöstä saatava tieto on tarkoitus jakaa nuorisopalveluiden sisällä. Opinnäytetyö tulee olemaan myös osa suurempaa hanketta, palvelualueuudistusta, joka on tällä hetkellä käynnissä Kuopiossa. Palvelualueuudistuksen yhteydessä kartoitetaan eri palvelut uudestaan ja tämä opinnäytetyö on omalta osaltaan arvio nuorisotalotyön kehittämisestä. Rajaan tutkimukseni aiheen siihen, jonka tunnen parhaiten, eli nuorisotyöhön nuorisotaloilla, sen eri muodoissaan.

Nuoriso-ohjelmassa on kahdeksan eri osa-aluetta, jotka kuvaavat ne tavoitteet ja toimenpiteet, jotka tulisi sisällyttää nuorisotilan toimintaan. Lisäksi nuoriso-ohjelma määrittelee, miten nuorisopalveluiden toimintasuunnitelmat tulisi tehdä, sekä miten seuranta ja arviointi tulisi tapahtua. Haastattelen kuuden nuorisotalon nuorisonohjaajia ryhmässä. Lisäksi haastattelen erityisnuorisotyön nuoriso-ohjaajia ja Savon nuorisotiedotuksen työntekijöitä. Päädyin kuuteen nuorisotaloon kahdeksan sijasta sen takia, että nuorisotalot järjestävät hyvin samanlaisia palveluja alueen nuorille, joten kaikkien nuorisotilojen työntekijöiden haastattelut eivät olleet tarpeen.

Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden nuoriso-ohjelma tähtää nuoriso-ohjaajien tehtäväkuvien tarkentamiseen ja vastualueiden jakamiseen. Tavoitteena on, että nuorisopalvelut kykenisivät vastaamaan jatkossa entistä paremmin nuorisotyöltä edellytettäviin ajankohtaisiin haasteisiin, asiakaslähtöisyyttä ja ennaltaehkäisyä korostaen. Nuoriso-ohjelma pohjautuu ensimmäiseen valtakunnalliseen lapsi- ja nuorisopolitiiseen toimintaohjelmaan, joka julkaistiin joulukuussa 2007. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010.)

Haluan tutkia:

- *Miten nuorisonohjaajat ovat toteuttaneet nuoriso-ohjelmaa omassa työssään ?*
- *Mitkä ohjelman tavoitteet ovat edistyneet ja millä tavoin?*
- *Mitkä ohjelman tavoitteet eivät ole edistyneet ja miksi?*

Petri Cederlöf (2008) sanoo, selvityksessään ”Nuorisotyön rakenteellisia haasteita 2009” seuraavaa: ”Nuorisotyön samoin kuin muiden toimijoiden arkinenkin rooli lastensuojelulain, nuorisolain ja lapsi- ja nuorisopolitiikan tavoitteiden osittaisena toteuttajana tulee selkiyttää ja esittää nuorisotyön piirissä, muille toimijoille, päätöksentekijöille sekä julkisesti nuorille ja kaikille kansalaisille.”

Toivon, että opinnäytetyöni omalta osaltaan auttaa tämän tavoitteeseen saavuttamista ja samalla kehittää Kuopion kaupungin nuorisotaloilla tehtävää nuorisotyötä. Toivon, että nuorisonohjaajat omalta osaltaan voivat vaikuttaa ja osallistua työnsä selkiyttämiseen, kehittämiseen ja sen johdosta arvostuksen lisäämiseen lain edellyttämällä tavalla. On myös tärkeä selvittää nuorisotyön roolia ja tehtävää tällä hetkellä, koska lapsi - ja nuorisopoliittiset ohjelmat ovat tulleet jäädäkseen sekä valtion- että kuntien palveluja kehitettäessä (Nuorisolaki 72/2006).

Tutkimukseni tulee olemaan osa suurempaa kehittämistyötä, joka on tällä hetkellä meneillään Kuopion kaupungissa ja näin ollen myös Kuopion nuorisopalveluissa. Kunta- ja palvelurakennemuutos on Suomen lähihistorian suurin kuntakentän kehittämiseen tähtäävä uudistus. Kaikki kunnat ja kuntien kaikki palvelut ovat uudistuksen kohteena. Tulevaisuudessa kuntien haasteita ovat muuttuvien palvelutarpeiden ja väestörakenteen huomioon ottaminen niin kuntien taloudessa kuin toiminnassakin.

Toivon, että opinnäytetyöni voidaan sovittaa kuntauudistuksen tavoitteisiin. Haluan myös tehdä kehittämis ehdotuksia Kuopion nuorisopalveluille tutkimukseni pohjalta. Tutkimukseni ohjaaja Sani Kuosmanen, jonka yhtenä työtehtävänä on suunnitella Kuopion nuorisopalveluiden toiminta vastaamaan kehitteillä olevaa palvelualueuudistusta. Toivon, että hän voi hyödyntää tutkimustani omassa kehittämistyössään.

2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMIEN

Lastensuojelulaissa (417/2007, 12 §) todetaan, että ” kuntien on laadittava suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelman on katettava laajasti lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointiin liittyvät palvelut”. Lain 7 §:n mukaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus luo myös perustaa lapsi- ja nuorisopolitiikalle. Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa sanotaan, että lapsella on oikeus erityiseen suojeluun ja hoivaan, riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon.

Myös Suomen perustuslaissa (317/1999) sanotaan, että lapsia tulisi kohdella tasa-arvoisesti ja heitä tulisi kuunnella heitä koskevassa asioissa ja päätöksenteossa. Nuorisolaissa (72/2006) alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantaminen eli nuorisopolitiikka määritellään kuuluvaksi kunnan tehtäviin. Kuntalaissa (365/1995) 1 § todetaan, että kunnan tehtävänä on pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan.

Lapsi - ja nuorisopolitiittisia ohjelmia ja strategioita on tehty ja toteutettu, mutta tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että asia olisi lopullisesti hoidettu ja käsitelty. Valmiisiin ohjelmiin liittyy myös seuranta - ja päivitystehtäviä, jotka voivat olla jopa työläämpiä kuin itse ohjelmien laatiminen. Ohjelmien seuranta muodostaa myös oman taiteen - ja tieteenlajinsa. Tämän päivän ohjelmissa elävät mm, ajatukset ”enemmän, tehokkaammin, parempaa, halvemmalla” -vaatimukset, joita korostavat lama - ajan ope- tukset ja nykyiset uhkakuvat ikärakenteen muutoksesta. (Paju 2007 334-335.)

2.1 Nuorisopolitiikka

Nuorisopolitiikka terminä tuli ensimmäisen kerran tutuksi jo 1940-luvulla (Nieminen 1995). Termin määritelmiä on mahdollista löytää 1960–70-luvun taitteesta alkaen.

Kyseistä termiä ei usein määritellä virallisissa, mutta sanalla on ollut vahva maine ja kaiku vuosikymmenten varrella. (Paju 2007, 328 – 330.)

Nuorisopolitiikan ja nuorten elinolojen määritelmiä ja rajauksia on hyvin useita. Kari Rantalaiho (1969,16) määritteli nuorisopolitiikan seuraavasti: ”Nuorisopolitiikka tarkoittaa niitä yhteiskunnan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää nuorten kehittymistä itseään toteuttaviksi ja yhteiskuntaa hyödyttäväiksi ihmisiksi.” (Nieminen 1995; Mälkiä & Vartola 1993.)

Parlamentaarinen nuorisokomitea (Komiteanmietintö 6, 80) katsoi, että ”nuorisopolitiikka on yhteiskuntapolitiikan suuntaamista ja toteuttamista nuorten kasvu -, kehitys-, toimeentuloedellytysten sekä vaikuttamismahdollisuuksien näkökulmasta”. Tämä määritelmä kelpasi myös Kansainvälisen nuorisovuoden komitealle (1982–1985) ja päätyi sellaisenaan nuorisotyölakiin 1980-luvun puolivälissä (1068/85) (Mälkiä & Vartola 1993).

Nuorten elinolojen parantaminen on vuoden 1995 nuorisotyölain perustelujen (HE 298/94) mukaan ”nuorten asumiseen, toimeentuloon, työhön, terveyteen, koulutukseen, kansainvälistymiseen, harrastus -, kulttuuri - ja vapaa-aikapalveluihin liittyviä asioita”. Nuorisolaki (72/2006) määrittelee nuorisopolitiikan nuorten kasvu - ja elinolojen parantamiseksi. Asetus (103/2006) nuorisotyöstä ja -politiikasta määrittelee nuorisopolitiikan kehittämisohjelman sisältöalueiksi seuraavat: koulutus, työllisyys, toimeentulo, terveys, aktiivinen kansalaisuus ja sosiaalista vahvistaminen, asuminen, yrittäjyys, asevelvollisuus ja siviilipalvelus sekä muut lapsia ja nuoria koskevat ajankohtaiset asiat.

Nuorten elinolojen parantaminen ja nuorisopolitiikka ovat hyvin lähellä toisiaan, tai olisivat lähes synonyymejä, jos nuorisopolitiikalla olisi vain yksi selkeä viittauskohta. Nuorisopolitiikalla viitataan ensinnäkin yhteiskunnan toimien koordinoituun järjestylyyn nuorten kasvuolojen näkökulmasta. Nuorisopolitiikalla voidaan viitata myös nuorten itsensä toteuttamaan poliittiseen toimintaan ja nuorten erilaisiin kuulemisjärjestelmiin. Nuorisopolitiikan määritelmät painottuvat näistä jälkimmäiseen merkitykseen johtuen varmasti osittain myös osallisuus-termin käytöstä. (Paju 2007, 329-330.)

Nämä kaksi nuorisopolitiikan lajia eivät siis ole toisiaan poissulkevia, mutta ne elävät paljon erillään, niin, että niitä ei kannata erottaa. Nuorisopolitiikkoja on siis näin ollen kaksi: policy eli nuorisopolitiikka, joka viittaa yhteiskunnan toimien koordinaatioon ja politics eli nuorisopolitiikka, joka viittaa enemmän organisoituun nuorten kuulemiseen, nuorten itsensä toteuttamaan ”edunvalvontaan”. (Paju 2007, 330-331.)

Vuosituhanne vaihteen molemmin puolin on laadittu useita lapsi - ja nuorisopoliittisia ohjelmia erityisesti kunnille, seutukunnille ja maakunnille. Uusi nuorisolaki myös edellyttää valtakunnallisen nuorisopolitiikan kehittämisohjelman laatimista. Nuorisopolitiikka voidaan arvioida kolmen eri aikakauden mukaan, jotka ovat kuntien tekemien nuorisopoliittisten tai lapsi- ja nuorisopoliittisten ohjelmien ja strategioiden mukaisia: 1970-luku, kansainvälinen nuorisovuosi 1985 ja nykyaika. (Paju 2007, 334-335.)

Lasse Siurala jakaa puolestaan nuorisopolitiikan vertikaaliseen ja horisontaaliseen nuorisopolitiikkaan. Vertikaalisella nuorisopolitiikalla hän tarkoittaa keskitettyjen tasojen, kuten valtion ja paikallistason suhteita. Vertikaalisessa ohjauksessa on kyse kansainvälisten sopimusten, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen näkymisessä valtioiden nuorisopoliittisissa ohjelmissa ja lainsäädännössä sekä siitä, miten ne siirtyvät paikalliseen nuorisopolitiikkaan. Horisontaalisen ulottuvuuden kautta hän tavallaan tarkastelee nuorisotoimialan suhdetta julkisen hallinnon muihin, nuorten kannalta keskeisiin toimialoihin. (Siurala 2007, 347–348.)

Tänä päivänä nuorisopolitiikka on kehittynyt niin, että myös itse kohderyhmä pääsee vaikuttamaan sen suuntaviivoihin. Nuorisopoliittisten toimintaohjelmien valmisteluissa on menty siihen suuntaan, että kuullaan myös lapsia ja nuoria erilaisilla foorumeilla. Lapsi- ja nuorisotoimijoiden näkemyksiä kartoitetaan varsinaisen lausuntokierroksen lisäksi muun muassa tarkoitukseen järjestetyissä seminaareissa ympäri maata. Nuorisopolitiikkaa ohjailee tänä päivänä myös kansainväliset sopimukset, sekä aiemmista toimintaohjelmista saadut kokemukset. Tämän päivän kärkiteemoja ovat syrjäytymisen ehkäiseminen, osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjenhallinta. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tehtävänä on vahvistaa laaja-alaista lapsi- ja nuorisopolitiikkaa.

2.2 Lasten ja nuorten hyvinvointia koskeva ohjelma

Loppuvuodesta 2007 valtioneuvosto hyväksyi ensimmäisen, nuorisolakiin (72/2006, 4§) perustuvan lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman (Lanuke), jossa esitetään hallituskauden tavoitteet ja toimenpiteet 0–29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi. Nämä linjaukset tulee huomioida eri ministeriöiden sektorikohtaisissa toimintasuunnitelmissa ja talousarvioissa. (HE 28/2005, 9; Lanuke-ohjelma 2007, 9.)

Kehittämisohjelman tavoitteena on myös koordinoita ministeriöiden välistä toimintaa lapsi- ja nuorisoasioissa sekä vahvistaa keskushallinnon ohjausta alue- ja kuntatasolla ja tukea kuntia lapsi- nuorisopoliittisessa ohjelmatyössä. Kehittämisohjelman valmisteluun, toimeenpanoon ja seurantaan osallistui laaja joukko yhteiskunnallisia toimijoita vuosina 2006–2011. (Humak, 2012.)

Vuoden 2006 nuorisolain mukaisesti valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Nuorisolain ja nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevan asetuksen (2006) mukaan kehittämisohjelma sisältää hallituksen valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat läänien ja kuntien nuorisopoliittisen työn perustaksi. Nuorten rinnalla ohjelmassa tulee huomioida lapset, erityisesti kasvun kannalta. Kehittämisohjelman valmistelee opetusministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Yhteistyötä tehdään sosiaali- ja terveysministeriön, työministeriön, ympäristöministeriön sekä tarvittaessa muiden nuorten kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa. Valmistelussa tulee kuulla nuorisotyön ja -politiikan keskeisiä tahoja. Opetusministeriö vastaa valtakunnan tasolla nuorisopolitiikan yhteensovittamisesta eri tahojen kesken. Ensimmäisen kehittämisohjelman valmistelussa (2007) päädyttiin laaja-alaisuuteen, koska ohjelman nähtiin pohjustavan ja suuntaavan tulevaa ohjelmatyötä. Ohjelma-asiakirjan sisältö ja rakenne määritteli tavoitteellisen nuorisopolitiikan neljäksi vuodeksi. (Humak, 2012.)

Ohjelman valmisteluun osallistuivat kaikki ministeriöt, monet valtion laitokset, evankelis-luterilainen kirkko sekä kuulemisen ja lausuntojen kautta kymmenet kansalaisorganisaatiot, kuntien nuorisotoimien edustajat ja muut tahot. Ohjelman työkokouksissa vuonna 2007 oli läsnä kaikkien ministeriöiden, kuntien, kirkon, useiden kansalaisjär-

jestöjen, nuorisotoiminnan, alan tutkimuksen ja muun asiantuntemuksen edustajia. Kirjallisia lausuntoja pyydettiin ja saatiin valmistelua varten yhteensä yli sadalta organisaatiolta ja toimijalta. Lisäksi tietoja ja näkökulmia koottiin eri yhteyksin alan tietopohjan tuntijoilta sekä nuorten ja muiden ryhmien kuulemistilaisuuksissa.

(Humak.)

Valtioneuvosto hyväksyi nykyisen, vuosien 2012-2015 lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 8.12.2011. Kuopion nuoriso-ohjelma ja sen eri kehittämisosa-alueet pohjautuvat kuitenkin aiemmin laadittuun ohjelmaan, joten en käsittele nykyistä ohjelmaa tässä osiossa sen enempää.

2.3 Kunnallinen nuorisotyö

Ensimmäinen nuorisotyötä ohjaava laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvoston päätöksellä astui voimaan vuonna 1972. Laissa nuorisotoiminta määriteltiin nuorten vapaaksi kansalaistoiminnaksi. Nuorisotyö määriteltiin työksi, jolla luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle ja tuetaan sitä. (Telemäki 1984, 116.)

Yhteiskunnan tehtäväksi katsottiin ensisijaisesti edellytysten luominen nuorisotoiminnalle ja järjestöjen päävastuuksi nuorisotoiminnan järjestäminen. Nuoriksi laissa määriteltiin 7–24-vuotiaat. Kuntiin perustettiin lakisääteisiä nuorisolautakuntia ja kunnille alettiin myöntämään valtioneuvoston päätöksellä nuorisotyöntekijöiden palkkoihin, nuorisoyhdistysten toiminta-avustuksiin ja kuntien nuorisotilojen vuokra- ja vuokra-arvokustannuksiin sekä nuorisotyön matkakustannuksiin. Harkinnanvaraiset avustukset myönnettiin puolestaan nuorisotilojen rakentamiseen ja perusparantamiseen. (Aaltonen 2009, 17–18.)

Nuorisolautakuntalaki ja laki valtakunnallisen nuorisotyön valtioneuvoston päätöksellä yhdistettiin nuorisotyölaiksi vuonna 1986. Uudessa laissa kuntien nuorisotilojen tukijärjestelmä poistettiin ja valtakunnalliset nuorisokeskusten toiminta- ja investointiavustukset otettiin lain piiriin. Nuoren ikäraja nostettiin aiemmasta 24 vuodesta 29 ikävuoteen. (Aaltonen 2009, 19.)

Vuonna 1993 siirryttiin kuntien valtiosuusjärjestelmässä laskennalliseen valtiosuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnat saavat nuorisotyöhön laskennallista valtiosuutta kunnassa asuvien alle 29-vuotiaiden lukumäärän mukaan. Kunnat saavat itse määritellä valtiosuuksien käyttökohteet. Aiempi kantokykyluokitusporrastus poistui. Samoin poistui velvoite lakisääteisistä nuorisolautakunnista. Nuorisotoimen asioita on hoidettu tämän jälkeen erilaisissa yhdistelmälautakunnissa. (Aaltonen 2009, 19–20.)

Nuorisotyölakia uudistettiin seuraavan kerran vuonna 1995. Uudessa nuorisotyölaisissa nostettiin yhteiskunnan keskeisimmäksi tehtäväksi nuorten osalta, kansalaistoinnin järjestämisen lisäksi, nuorten kasvu- ja elinolojen edistäminen. Näin nuorisotyön toiminta-alue laajeni myös nuorisopolitiikan alueelle. Laissa veloitettiin eri hallinnonaloja entistä tiiviimpään yhteistyöhön. (Silvennoinen & Nieminen 2002, 37–40.)

Laissa myös avattiin nuorisotyön ja –toiminnan käsitteistöä ja määriteltiin niiden arvopohja. Nuorisotyön toteuttajiksi määriteltiin valtio, kunnat ja valtakunnalliset nuorisjärjestöt ja nuorisotoiminnasta pääasiassa vastaaviksi, nuoret sekä heidän yhteisönsä, kuten nuorisjärjestöt. Nuorisotyön yleinen johto ja kehittäminen määriteltiin tämän lain mukaan kuuluvaksi opetusministeriölle ja lääninhallitukset toimivat nuorisotoimen aluehallintoviranomaisina. Nuorisosiain neuvottelukunta määriteltiin puolestaan opetusministeriön asiantuntijaelimeksi. Laissa säädettiin myös kuntien nuorisotoimen valtiosuuksista ja avustuksista. (Aaltonen 2009, 20–21.)

Nykyinen nuorisolaki astui voimaan vuonna 2006. Laissa määritellään nuorisotyön ja -politiikan tavoitteet ja niiden toteuttamisen lähtökohdat. Nuoret määritellään laissa alle 29-vuotiaiksi. Nuorisolaissa kuvataan myös nuorisotyön sekä aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen käsitteet. Ensimmäistä kertaa nostetaan esiin nuorisopolitiikka-käsite. Laissa erotetaan nuorisotyö ja nuorisopolitiikka toisistaan ja näin ollen myös lain nimi muuttui nuorisotyölaista nuorisolaiksi. (Emt., 24–26.)

Suurimpia uudistuksia laissa ovat nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta, kuntien nuorisotyöstä ja -politiikasta sekä nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säätäminen. (Nuorisolaki 72/2006.) Nuorisolain voimaan tulon jälkeen palautetaan valtione-

lousarvioon myös valtionavustukset nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varustamiseen. (Aaltonen 2009, 116).

Nuorisolain muutos astui voimaan vuoden 2011 alussa. Sen keskeisimpiä muutoksia on monialaisen yhteistyön, etsivän nuorisotyön ja varhaisen puuttumisen säädökset. Näiden muutosten tavoitteena on parantaa nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa julkiset palvelut. Samalla helpotetaan nuorille tarjottavaa varhaista tukea muun muassa koulutukseen ja työelämään pääsyn tukemisella. Lakiin lisättiin säännökset tilanteista, joissa salassapitosäännösten estämättä, viranomaisen tulee luovuttaa etsivälle nuorisotyölle tiedot nuoren tavoittamista varten. Opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annettuun lakiin lisättiin säännös oikeudesta luovuttaa tietoja.

2.4. Kuopion nuoriso-ohjelma

Kuopion kaupungin nuorisopalvelut laativat nuoriso- ohjelman suunnatakseen omaa työtään uudelleen vastaamaan tämän päivän haasteisiin vuonna 2010. Kuopion kaupungin palvelualueuudistuksessa tähdätään ennaltaehkäisyyn, haetaan asemoitumista ikäkaariajattelun mukaan ja halutaan olla asiakaslähtöisiä. Nuorisopalvelut edistävät kuopiolaisten nuorten hyvinvointia laajan ennaltaehkäisyn, kohdennetun ennaltaehkäisyn ja intensiivisen intervention avulla. Kuopion nuoriso-ohjelma tukee muun muassa seuraavien lakien, strategioiden ja ohjelmien toteutumista:

- Perustus-, kunta-, nuoriso- ja lastensuojelulaki
- Itä-Suomen lääninhallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan toimenpideohjelma 2009 – 2011
- Kuopion kansainvälisyysstrategia
- Kuopion lapsi ja nuorisopoliittinen ohjelma 2006 – 2012
- Kuopion lastensuojelusuunnitelma
- Kuopion päihdepoliittinen ohjelma
- Kuopion yhdenvertaisuussuunnitelma
- Terve Kuopio -ohjelma
- Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 – 2011

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus
- Itä-Suomen lääninhallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan toimenpideohjelma 2009 – 2011
- Kuopion lapsi ja nuorisopoliittiseen ohjelman 2006 – 2012 määrittelemät haasteet ja kehittämissuositukset

Kuopion nuoriso-ohjelma viitoittaa alle 29 -vuotiaiden, mutta erityisesti nuorisotyön kohderyhmään kuuluvan ikäryhmän 12 – 18 -vuotiaiden erityistarpeita ja etenkin vapaa-ajan merkitystä kasville ja kehitykselle. Nuorten vapaa-ajan ja non-formaalien oppimisympäristön huomioiminen nuoren kasvun ja itsetunnon tukemisessa on oleellinen lähtökohta, josta ohjelmatyö on käynnistynyt. Laajasti nuorten elämää luotaavat kehittämisalueet limittävät ohjelman myös koulutus- ja työelämävalmiuksien tarkasteluun ja nuorten elinolojen vaikuttamiseen. Vahvojen korjaavien toimenpiteiden sijaan ohjelmassa painottuvat varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Nuoriso-ohjelman tarkoitus on toimia nuorisopalveluiden oman työn suuntaamisen, koordinoimisen ja osaamisen varmistamisen välineenä. Laajemmin ohjelma kuvaa nuorisopalveluiden sijoittumista palvelukokonaisuuteen sekä hahmottelee niitä nuorisotyön osa-alueita, joissa toimijoiden välinen yhteistyö on tarpeen. Tarkoitus on hakea uusia tapoja tuottaa palveluita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Nuorisopalvelun roolin määrittely sekä sijoittuminen toimintaympäristöön ovat myös tulevan palvelualueuudistuksen vuoksi tärkeitä. Ennen kaikkea ohjelma on tehty kuitenkin nuoria varten. Kehittyvä nuorisotyö ja yhteistyöverkosto takaavat nuorille yhteisöllisen kasvualustan ja tuen itsetunnon rakentamiselle. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Nuoriso-ohjelmaa on valmisteltu vuosina 2008 – 2009 kymmenessä seminaarikoontumisessa, joissa ohjelman perusta on luotu. Jokaisessa seminaarissa käsiteltiin yhtä ohjelman kehittämisosa-alueita, joita ovat alustaneet eri toimialoja ja yhteistyökumppaneita edustavat henkilöt tai nuorisopalveluiden omat osaajat. Seminaarituloksiin on kuulunut pienryhmätyöskentelyä, jonka anti on purettu nykytilan kuvauksiksi, tavoitteiden määrittelyiksi ja toimenpide-ehdotuksiksi. Seminaareissa tuotetusta materiaalista nuorisotyöntekijät ovat jatkaneet aiheen jalostamista ohjelmaksi.

Lopulliseen muotoon nuoriso-ohjelman kokosi yhteiskuntatieteiden maisteriopiskelija ja Kuopion nuorisopalveluiden suunnittelijana toimiva, Sani Kuosmanen. Ohjelma on jaettu kaikille nuorisotaloille ja nuorisonohjaajille, sekä muille mahdollisille yhteistyötahoille. Nuoriso-ohjelma on ollut nuorisotilojen käytettävissä noin 3 vuotta, joten sen arviointi on tällä hetkellä ajankohtaista. Tekemääni arviointia/opinnäytetyötä tullaan toivottavasti käyttämään Kuopion nuorisopalveluiden nuorisotalotyön kehittämiseen. Tutkimukseni tulee siis olemaan osa suurempaa kehittämisprosessia ja tarpeellinen koko Kuopion nuorisopalveluiden tulevia nuoriso-ohjelmia ajatellen. Nuoriso-ohjelmassa on kahdeksan osa-aluetta, jotka ovat:

- Moninaisuus ja yhdenvertaisuus
- Laajaan osallistumiseen ja yhteisöllisyyteen
- Asuminen ja yhdyskuntasuunnittelu
- Kaikkien nuorten saaminen koulutukseen ja työelämään
- Terveiden edistäminen ja terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen
- Varhainen puuttuminen ja perheiden tukeminen
- Luovuuden Kuopio
- Verkkonuorisotyö

Jokaiselle kehittämisosa-alueelle on tehty toiminnan kuvaus, määritelty toimijakenttä ja nuorisopalveluiden rooli toiminnan järjestämisessä. Lisäksi on määritelty tavoite ja ne toimenpiteet, tavoitteeseen pääsemiseksi.

3. KUOPION KAUPUNGIN NUORISOPALVELUT

Kuopion kaupungin nuorisotalot kuuluvat Kuopion nuorisopalveluihin. Nuorisopalvelut ovat taas osa suurempaa kokonaisuutta, kasvun- ja oppimisen palvelualueita. Nuorisopalvelut tarjoavat kaupunkilaisille suunnattuja peruspalveluja. Näistä laajin on eri asuinalueilla sijaitsevien nuorisotalojen tarjoamat palvelut alueen nuorille. Nuorisopalvelut suuntaavat tukea erilaisille nuorisjärjestöille ja toimintaryhmille sekä erityisnuorisotyöhön, jota tehdään pareittain, eri alueilla.

Alueellisella nuorisotyöllä tarkoitetaan alueellisesti kattavan nuorisotaloverkoston ja sen ammattitaitoisen henkilökunnan tuottamia monipuolisia palveluita. Alueellisessa nuorisotyössä korostuu varhainen puuttuminen ja sitä toteutetaan yhteistyössä nuorten, viranomaisten ja alueen asukkaiden kanssa. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Nuoriso-ohjaajat työskentelevät pääsääntöisesti iltaisin, viikonloppuisin ja koulujen loma-aikoina. Keskeisiä tehtäviä ovat nuorisotalotoiminnan suunnittelu, toteutus ja seuranta, tilojen käytön organisointi muille lähitoimijoille ja nuorisotiedotus sekä nuorille tarkoitettujen kerho- ja leiritoiminnan suunnittelu ja toteutus.

Ohjaajien työhön kuuluvat myös alueen muiden toimijoiden ja viranomaisverkostojen ja kontaktien ylläpito ja kehittäminen sekä yhteydenpito nuorten kasvattajiin. Erityisnuorisotyöntekijöiden työhön kuuluu erilaiset nuorten pienryhmätoiminnat, nuorten elämäntilanteiden kartoitus moniammatillisissa tiimeissä sekä kriisitilanteissa olevien nuorten ja heidän perheidensä välisen vuorovaikutuksen tukeminen. Varsinainen kohderyhmä on syrjäytymisuhan alla olevat nuoret. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Nuorisotiloja on kymmenen eri puolilla Kuopiota. Kuopion kaupungin nuorisopalveluissa on 24 vakituista nuorisotyöntekijää. Heistä 20 on nuorisonohjaajia ja 4 erityisnuorisotyöntekijää. Erilaisilla hankerahoituksilla työskentelee kolme erityisnuorisotyöntekijää. Erityisnuorisotyön tukikohta on Vinkkeli. Nuorisotilat sijaitsevat eri kaupunginosissa, kuten Petosella, Männistössä, Jynkässä, Päivärannassa, Neulamäessä, Saaristokaupungissa ja Kuopion ydinkeskustassa. Maaseutualueilla on 2 nuoriso-

tilaa, Riistavedellä ja Vehmersalmella. Lisäksi kaupungilla on pienempiä kerhotiloja, joissa järjestetään toimintaa alueen nuorille. Vuoden 2013 alusta, kuntaliitoksen yhteydessä, Nilsiä kaupunki liittyy Kuopioon. Tämä kuntaliitos lisäsi työntekijöitä yhdellä nuorisonohjaajalla ja yhdellä erityisnuorisotyöntekijällä.

Nuorisopalveluilla on kaksi leirikeskusta ja nuorille suunnattuja erityisharrastustiloja kuten bändikämppeä, lennoki-, pingisharrastustiloja, skeittihalli ja -parkit sekä paintball-alue. Lisäksi erityisnuorisotyöntekijät järjestävät toimintaa kahdella kerhotilalla, joilla ei ole vakituisia nuorisonohjaajia. Kaupungin nuorisopalveluiden tiloissa ja toiminnoissa on vuosittain noin 250 000 kävijää. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Kuopion kaupungin nuorisopalvelut tuottavat lapsille ja nuorille suunnattuja peruspalveluja, joita ovat muun muassa nuorisojärjestöille ja nuorten vapaille toimintaryhmille suunnattua tuki sekä alue- ja erityisnuorisotyö. Alueellisella nuorisotyöllä tarkoitetaan kattavan nuorisotilaverkoston ja sen ammattitaitoisen henkilökunnan tuottamia monipuolisia palveluita. Alueellinen nuorisotyö reagoi alueen nuorten erityistarpeisiin muun muassa varhaisen puuttumisen keinoin ja vastaa niihin yhteistyössä nuorten, vanhempien ja viranomaisten sekä alueen asukkaiden kanssa. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Nuoriso-ohjaajien työ koostuu hyvin erilaista osaamista vaativista osa-alueista. Tehäväkenttä ja yhteistyöverkostot ovat laajoja. Työtehtäviin kuuluu muun muassa nuorisotalotoiminnan suunnittelu ja toteutuksesta vastaaminen. Siihen kuuluu myös erilaista kerhotoimintaa, tapahtumia, retkiä, leirejä ja matkoja. Nuorisotaloilta on aiemmin puuttunut yhtenäinen toimintaohjelma. Nuorisotalot ovat tehneet omat toimintasuunnitelmansa, ottaen huomioon alueen tarpeet ja taloille muodostuneet rutiinit. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

4. KUOPION NUORISOTALOTYÖN KEHITTÄMINEN

Kuopion nuoriso-ohjelma määrittelee erittäin laaja-alaisesti, kuinka nuorisotaloilla tehtävää nuorisotyötä tulee kehittää, että se vastaisi tämän päivän haasteisiin nuorisotyössä. Nuoriso-ohjelma ohjaa laajasti nuorisopalveluiden työn suuntaamista. Nuorisotyön voimavarat on aiemmissa kehityssuunnitelmissa suunnattu muihin kohteisiin kuin alueelliseen nuorisotyöhön. Nuorisotalojen kohtalona on ollut jäädä sivuraiteille. Etsivä nuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö, kohdennettu nuorisotyö tai tieto- ja neuvontapalvelut ovat olleet kehityksen kärkijoukossa.

Oman haasteensa muodostaa se, että tilatyön yhteyttä uusiin hankkeisiin ei välttämättä ole avattu kovinkaan paljoa. Tilatyö on jatkunut entisen kaltaisena, kun muu toimintaympäristö on muuttunut. Yhtenä haasteena onkin miettiä, miten tilatyö suhtautuu muihin nuorisotyön muotoihin ja mistä löytyvät luontaiset yhdessä tekemisen tavat. (Honkasalo ym.2011).

Tämä pätee myös Kuopion kaupungin nuorisotalojen kehitystoimintaan viime vuonna. Kuopion nuoriso-ohjelman tavoitteena on kehittää nuorisotalojen toimintaa niin, että tilatyö saa sille kuuluvan paikan nuorisotyön moninaisessa kentässä.

4.1 Toimintasuunnitelmat

Ohjelman mukaan nuorisotalojen toimintasuunnitelmat tulisi suunnitella niin, että ohjelman toimenpiteet konkretisoituvat käytännön työssä. Täsmällisiä toimintasuunnitelmia tullaan käyttämään myöhemmässä vaiheessa, kun arvioidaan toimintasuunnitelmiin kirjattujen toimintojen toteutumista. Toimintaresurssit tulee jakaa niin, että niissä huomioidaan ohjelman painopistealueet.

Toimintasuunnitelmia laadittaessa hahmotetaan toimijakenttää kokonaisuutena. Päällekkäisiä rakenteita ei toteuteta ja aikaisempia työtapoja on järkevää tarkastella kriittisesti. Kaikkien ei ole tarkoitus toteuttaa itse, vaan erilaisten toimintojen toteuttamiselle haetaan aktiivisesti uusia tapoja ja yhteistyökumppaneita.

Tavoitteena on laajempi yhteistyö, jossa nuorisopalvelut voivat olla toiminnan ensisijaisena toteuttajana saaden apua yhteistyökumppaneilta. Palvelut voivat myös toimia tasavertaisena toteuttamiskumppanina tai tukevana taustavaikuttajana ja asiantuntijana. Laadittavissa toimintasuunnitelmissa kuvataan ohjelman kaikkien osa-alueiden toteutusta. Parhaassa tapauksessa jokaisen osa-alueen kohdalle voidaan kirjata useiden toimijoiden yhteistyönä toteutettavia, eritasoisia toimintoja. (Kuopion nuorisohjelma 2010.)

4.2. Työn organisointi

Nuorisohjelmassa sanotaan, että sen tulisi ohjata nuorisonohjaajien perustyötä ja sen tulisi olla osa nuorisotyön arkea. Sen tarkoitus olisi parantaa nuoren kohtaamista sekä laadullisesti, että määrällisesti. Nuorisohjelman toteuttaminen edellyttää työn uudelleenorganisointia. Eri kehittämisosa-alueiden koordinointiin nimetään nuorisotyöntekijä. Omalla vastuualueellaan he huolehtivat muun muassa:

- Oman alueensa nuorisotyön kehittämisestä ja koordinoinnista nuorisohjelman mukaisesti.
- Yhteistyöstä ja sen kehittämisestä eri toimijoiden kanssa. Tarkemmin, tuen tarjoamisesta järjestötoimijoille sekä koko toimijakentän hahmottamisesta.
- Henkilöstön koulutustarpeiden arvioinneista ja tiedon jakamisesta työntekijöille.

Kehittämisosa-alueiden nuorisotyöntekijä toimii koordinoivassa roolissa ohjelmaa toteutettaessa. Hän ottaa huomioon ohjelman toteuttamisen perusnuorisotyössä. Tärkein ohjelman toteuttamisvastuu on kuitenkin jokaisella nuorisohjaajalla. Ohjelmaa toteutetaan perusnuorisotyössä arjen kohtaamisissa. Tässä tärkeimmässä roolissa ovat nuorisotalot. Alue- ja nuorisotalojen vastaavat huolehtivat:

- Nuorisotalojen ohjelman mukaisista toimintasuunnitelmista
- Seuranta- ja arviointiraporteista
- Talon sisäisestä tiedotuksesta

Näiden toimintojen kehittämiseen ja toteuttamiseen sekä seurantaan kehitetään matriisi.

Koordinoinnin vastuualueita ovat:

- Varhainen puuttuminen
- sosiaalinen vahvistaminen
- Osallisuus ja yhteisöllisyys

Niitä tukevat nuoriso-ohjelman kehittämisosa-alueet ovat:

- Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus
- Kulttuurinen nuorisotyö
- Verkkonuorisotyö

4.3. Työssä kehittyminen

Nuorisopalveluiden henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille järjestetään koulutuksia ohjelman eri osa-alueista. Humak:n yhteisöpedagogi AMK-koulutuksessa olevien ohjaajien mahdollisuutta yhdistää opintojaan omaan työhön ja nuoriso-ohjelman toteutukseen korostetaan. Henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa ja ryhmäkeskusteluissa käydään läpi ohjelman kehittämisosa-alueita ja niiden toteuttamista.

4.4. Kuopion nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointi

Palvelualueuudistuksen käynnistyttyä ohjelmaa arvioidaan kokonaisuutena syksyllä 2011. Tällöin suoritetaan väliarvio ja tavoitteiden tarkistaminen. Tässä vaiheessa toimintaa ja tavoitteita on mahdollista suunnata uudelleen, jos toimintaympäristö tai oma organisaatio sitä edellyttävät. Arvioitava on muun muassa sitä, tukeeko ohjelma nuorten kohtaamista ja tavoittamista ja onko joitakin osa-alueita, joita ei ole huomioitu tarpeeksi. Ohjelman arvioimista tukee vuonna 2010 aloitettu nuorisotyön itsearviointi ja auditointityö. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

Nuorisotalojen toimintasuunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan puolivuositain. Mahdollisesti toteutumatta jääneet toimenpiteet analysoidaan ja arvioidaan miksi näin on tapahtunut. Lisäksi arvioidaan toiminnan laatua. Koordinoinnin vastuuhenkilöt seuraavat ja arvioivat puolivuositain omaa toimintaansa, jolloin he analysoi-

vat toimintansa tuloksia nuorten, nuorisotalotyön sekä yhteistyökumppaneiden näkökulmasta. . (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

4.5 Seurantaryhmä

Ohjelman seurantaryhmän muodostavat kehittämisalueiden vastuuhenkilöt, kolme nuoriso-ohjaajaa sekä nuorisopalveluiden päällikkö ja avainprosessitason asiakkuuspäällikkö. Seurantaryhmä tarkkailee ohjelman toimenpiteiden toteutumista. Sekä talokohtaisten toimintasuunnitelmien toteutumisraporteista että kehittämisalueiden seuranta-analyyseistä tehdään johtopäätöksiä ohjelman toteutumisesta. Vapaa-ajanlautakunnalle raportoidaan puolivuositain. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

4.6 Palautejärjestelmä

Asiakaspalautetta kerätään systemaattisesti toimintaan osallistuvilta nuorilta, heidän vanhemmiltaan ja yhteistyökumppaneilta. Asiakaspalautetta käytetään toiminnan suunnittelussa ja kohdentamisessa. Toimintasuunnitelmiin pohjautuvat arvioinnit kohdistuvat asetettujen tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Nuorisopalveluiden päällikkö kerää myös henkilökunnalta palautetta säännöllisin väliajoin. (Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015.)

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Haastattelu menetelmänä

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan usein varsin pientä määrää tapauksia käyttäen harkinnanvaraista otantaa (Eskola & Suoranta 2008, 18). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja tutkimuksessa aihetta pyritään käsittelemään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa yritetään enemmän löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia totuusväittämiä (Hirsjärvi & al. 2009, 160).

Laadullisessa tutkimuksessa hypoteesittomuus tarkoittaa sitä, että tutkijalla ei ole valmiita ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan pitäisi yllätyä ja oppia koko ajan tutkimuksen kuluessa. Uuden oppiminen edellyttää sitä, että tutkimuskohteesta muodostetut ennako-oletukset tiedostetaan ja näin ollen otetaan huomioon tutkimuksen niin sanottuna esioletuksena. Lisäksi voidaan kehittää työhypoteeseja, eli arvauksia siitä, mitä analyysi voi tuoda tullessaan. Aineisto siis keksii hypoteeseja. Aineiston avulla tutkija keksii uusia näkökulmia tutkittavaan asiaan. (Eskola & Suoranta 2008, 19 -20.)

Tutkimukseni on siis kvalitatiivinen, koska käytän harkinnanvaraista otantaa ja haastattelun ryhmänä kuutta työyhteisöä nuorisotiloilla. Pyrin saamaan selville nuorisotiloilla toteutettavan todellisen nuorisotyön luonteen suhteessa Kuopion nuorisohjelmaan. Pyrin myös löytämään ja paljastamaan tosiasioita päivittäin tehtävästä nuorisotyöstä. Miten nuorisohjelma ohjaa sitä ja onko Kuopion nuorisohjelma osana nuorisotyön suunnittelua, toteutusta ja seuranta.

Olen työssä nuorisotalolla ja olen näin ollen osallistunut tämän nuorisohjelman tekkoon. Ohjelman monikulttuurisuus ja yhdenvertaisuus osion olen tehnyt itsenäisesti. Osallistuin kaikkiin seminaarityöskentelyihin ja olen kommentoinut myös muita ohjelman osa-alueita niiden puhtaaksi kirjoittamisvaiheessa. Olen ollut vuoden opintopaalla ja saanut etäisyyttä nuorisotalotyöhön ja voin mielestäni tarkastella nuorisotilojen ja talojen toimintaa vähän kauempaa.

Uskon, että pystyn hypoteesittomuuteen. Se, että osallistuin ohjelman tekoon, oli mielestäni positiivinen asia, koska voin näin ollen ymmärtää eri osa-alueiden sisällöt paremmin ja myös arvioida niiden toteutumista asiantuntijan näkökulmasta. Valitsen aineistonkeruumenetelmäksi ryhmähaastattelun, sillä se voi antaa enemmän vapauksista itse haastattelutilanteissa. Pystyn myös tulkitsemaan haastattelussa tulleita vastauksia ja sanastoa asiantuntija näkökulmasta, koska tiedän työyhteisössämme olevan toiminta- ja työkuultuurin erityispiirteet ja sisällön.

Ryhmähaastatteluita käytetään joko yksilöhaastatteluiden sijaan tai niiden ohessa (Eskola & Suoranta 2000, 94). Ryhmähaastattelussa keskustellaan tutkimuksen kohteena olevista asioista yhdessä niin, että haastattelija puhuu samanaikaisesti useille haastateltaville, kysyen välillä kysymyksiä yksittäisiltä ryhmän jäseniltä (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61). Ryhmähaastatteluja on muun muassa parihaastattelut ja niin sanottu täsmäryhmähaastattelut. Näihin osallistujat on valittu tarkasti (ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 62-63.)

Ryhmähaastatteluissa ollaan yleensä kiinnostuneita yksittäisten haastateltavien vastauksista tai kollektiivisesta, yhdessä syntyvästä puheesta, merkityksenannoista tai muistelusta. Kollektiivista muistelua voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun tutkitaan menneisyydessä tapahtunutta asiaa tai historiallista ilmiötä. Ryhmähaastattelujen avulla voi tutkia, miten henkilöt muodostavat yhteisen näkemyksen jostakin asiasta eli millaisista puheenvuoroista ja perusteluista keskustelu koostuu tai sitä, millaiset normit ja arvot ryhmässä vallitsevat tai millaiseksi vuorovaikutus suhteineen muodostuu. (Eskola & Suoranta 2000, 96-97.)

Ryhmähaastattelun valintaa puoltaa myös tuo yllämainittu, koska haluan saada esille nuorisotilan yhteisen näkemyksen nuoriso-ohjelman toteutumisesta. Ryhmähaastattelulla kerätty aineisto soveltuu perinteisten analyysitapojen (so. ryhmässä jaetun kollektiivisen tiedon ja käsitysten tutkimisen) lisäksi esimerkiksi keskusteluanalyysiin ja diskurssianalyysiin. Ryhmän keskusteluissa vuorovaikutuksellisuus ja puheteot korostuvat, joten puheen lisäksi voi analysoida myös nonverbaalista viestintää (kuten eleet, ilmeet, äänenpainot). (Eskola & Suoranta 2000, 96-97.)

Ryhmähaastattelu toteutetaan usein myös teemahaastattelurungon avulla, jolloin haastattelijan tehtävänä on pitää huoli siitä, että kaikki teemat käydään läpi. Haastattelijalla pyrkii innoittamaan kaikkia ryhmän jäseniä monipuoliseen keskusteluun. Tavoitteena tulisi olla, että keskustelu on vapaamuotoista, joten strukturoitu lomake ei sovellu ryhmähaastatteluihin. Haastateltavien määrä riippuu siitä, millaista tietoa halutaan saada esille. Kovin suurta ryhmää ei ole pidä valita, koska tällöin keskustelun tallentaminen voi olla vaikeaa ja suuri määrä ihmisiä voi toimia keskustelun innoituksen sijaan sen tyrehdyttäjänä. Haastattelijoina voi olla myös enemmän kuin yksi. Kahdella haastattelijalla voidaan onnistua luomaan rennompaa ilmapiiriä ja saada keskustelua aikaan monipuolisemmin kuin vain yhdellä haastattelijalla. (Eskola & Suoranta 2000, 96-97.)

Ryhmähaastattelun etuna on myös se, että sillä saadaan nopeasti tietoa useilta henkilöiltä samanaikaisesti. Ryhmän jäsenet auttavat yleensä toisiaan muistamaan jotain, mitä yksin haastattelussa ei välttämättä tulisi mieleen. Jos ryhmähenki on hyvä, ryhmä toimii sosiaalisena tukena: puhuminen saattaa olla rennompaa kuin yksilöhaastattelussa vieraan haastattelijan kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61-63; Eskola & Suoranta 2000, 97-98.)

Ryhmähaastattelut eivät ole ongelmattomia ja on hyvä tietää etukäteen, mitä voi olla tulossa. Ryhmähaastatteluista sopiminen voi joskus olla hankalaa, koska useiden haastateltavien aikataulut täytyy sovittaa yhteen.

- Ryhmän ilmapiiri voi vaikuttaa siihen, ketkä puhuvat, mitä puhutaan ja milloin puheenvuoroja otetaan.
- Ryhmässä ei välttämättä haluta kertoa kaikkea verrattuna kahdenkeskiseen haastatteluun.
- Haastattelijalta tai haastatteliijoilta vaaditaan taitoa olla läsnä ja kykyä rohkaista niitäkin henkilöitä puhumaan, jotka mahdollisesti ovat hiljaa.
- Ryhmähaastattelun nauhoittamisessa voi esiintyä ongelmia. Ihmiset puhuvat joskus toistensa päälle, jolloin haastattelujen purku ja analysointitilanteessa voi olla vaikeaa ymmärtää puhetta. Mikrofoneja, on hyvä olla monta, jotta keskustelu saataisiin tallennettua mahdollisimman hyvin.

- Haastattelut on syytä litteroida mahdollisimman pian keskustelutilanteen jälkeen, että asiat ja puheenvuorot ovat vielä tuoreessa muistissa.
- Yksilö- ja ryhmähaastattelut tuottavat erilaista ainesta ja erilaista tietoa. Haastattelutapaa valitessa tulisi punnita kummankin tavan vahvuuksia ja heikkouksia. Voi tietenkin käyttää myös molempia tapoja samassa tutkimuksessa, monipuolisen tiedon saavuttamiseksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tässä tutkimuksessa oli haasteina yhteisen haastatteluajkojen löytäminen työyhteisön sisällä, koska henkilöt tekivät vuorotellen ilta- ja aamuvuoroja. Haasteena oli myös se, että tunsin jotkut haastateltavat erittäin hyvin. Tässä oli se vaara, että haastattelu meni liian syvälliseksi. Yritin ohjailla kysymyksiin vastailua niin, että oma objektiivisuus säilyi koko ajan.

Haastattelulle on tyypillistä, että aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka järjestys ja muoto puuttuvat (Hirsjärvi & al. 2009, 204-210). Haastattelija varmistaa, että kaikki etukäteen ajatellut alueet käydään haastattelussa läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen. Teemahaastattelu on muodoltaan avoin, jolloin haastateltava pääsee puhumaan varsin vapaamuotoisesti. (Eskola & Suoranta 2008, 86-87.)

5.2 Käytettävä aineisto

Tärkein materiaali tutkimuksessani oli ryhmähaastattelun aineisto. Haastattelin kuu- den eri nuorisotalojen ohjaajia ennalta sovittuna ajankohtana, heidän omalla työpaikallaan. Haastattelut tapahtuivat muun toiminnan ulkopuolella. Vain yhden nuorisotilan ohjaajien jo ennalta sovittu haastattelu ei onnistunut. Pystyin kuitenkin haastattelemaan kyseisen nuorisotilan ohjaajia myöhemmin. Haastatteluihin osallistui 15 nuorisonohjaajaa, siis yli puolet Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden nuorisonohjaajista. Jokaiselta työpaikalta osallistui 2-4 nuorisonohjaajaa. Haastattelut kestivät noin 1-2 tuntia.

Koin, että ohjaajat olivat rehellisiä vastauksissaan ja suhtautuivat positiivisesti siihen, että heidän mielipidettään kysyttiin. Joidenkin nuorisotalojen ohjaajat antoivat suoraa

palautetta toivomalla, että tällaisia nimettömiä kyselyjä tulisi suorittaa joka vuosi. Sain haastatteluista pelkästään myönteistä palautetta. Joidenkin haastateltavien mielestä haastattelutilanteet olivat hyviä toiminnan analysoinnin tilanteita ja voivat parhaimmillaan kehittää nuorisotiloilla tehtävää työtä.

Haastattelujen loppupuolella tapahtui kuitenkin niin, että vastaukset alkoivat muistuttaa jo annettuja vastauksia ja aineisto tuli kylläiseksi. Olin tehnyt mielestäni aivan oikean ratkaisun siinä, että valitsin kuusi nuorisotilaa haastateltaviksi, koska vastaukset olivat niin samansuuntaisia.

Haastattelut analysoin teemoittelun avulla. Koska kyseessä on teemahaastatteluaineisto, täytyi aineisto järjestää teemoittain. Tämä tapahtui poimimalla jokaisesta vastauksesta teemaan liittyvä kohta, näitä kohtia voi olla useita samassa haastattelussa, koska aina ei haastattelu etene loogisesti. (Eskola, 2001, 143-144)

Teemoittelun jälkeen poimin niistä vastaukset kysymyksiin. Halusin tutkimukseen mukaan myös omaa pohdintaa aiheesta ja hyödynsin myös nuoriso-ohjelmasta nousevia teemoja.

5.3 Haastattelujen toteutus

Kyselykaavakkeessa jaoin kysymykset Kuopion nuoriso-ohjelmaa myötäilevien aihealueiden mukaan, jotka olivat:

- Työn organisointi
- Nuorisotalojen toimintasuunnitelmat
- Toimintasuunnitelmien arviointi
- Nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointi
- Seurantaryhmä
- Palautejärjestelmä
- Työssä kehittyminen

Haastattelujen edetessä, lisäsin kysymyksen, ” miten nuorisotyötä pitää kehittää Kuopion nuorisopalveluissa, koska näytti, että nuorisonohjaajilla oli paljon sanottavaa

tästä aihealueesta. Tämä kysymys ei ollut alkuperäisessä kyselykaavakkeessa, mutta haastattelujen edetessä nuorisonohjaajilta tuli erilaisia kehitysehdotuksia, joten päätin kirjata ne ylös.

Tämä kysymys muodostui tutkimukseni kannalta erittäin tärkeäksi, koska sen kautta pystyin jäsentämään kehitysehdotuksiani. Aion käyttää tätä materiaalia myös pohdinta osiossa. Tavallaan nuoriso-ohjaajat olivat mielessään miettineet, miten Kuopion nuoriso-ohjelmaa tulisi toteuttaa niin, että sen voisi viedä käytäntöön nykyistä paremmin.

Tätä hiljaista tietoa ei kukaan ollut kysynyt heiltä aiemmin. Monilta ohjaajilta tuli myös suoraa palautetta siitä, kuinka tärkeää heille on, että työyhteisöjen mielipidettä kysytään näinkin ison kehittämistoimenpiteen suhteen. Tämä tieto oli mielestäni tärkeää kokonaisuuden kannalta.

Kokonaisuutena haastatteluista voidaan sanoa, että nuorisonohjaajat olivat yllättävän yksimielisiä vastauksissaan. Vastauksista ei voinut löytää aihealuetta, joka olisi täysin poikennut jo kerrotuista vastauksista. Kyselyn teemoittelu oli näin ollen helppoa aihealueiden mukaan.

6. TULOKSET

6.1. Työn organisointi:

1. Miten nuoriso-ohjelma ohjaa nuorisonohjaajien perustyötä ja onko se osa nuorisotyön arkea?

Nuorisonohjaajien mielestä nuoriso-ohjelma ei ohjaa suoranaisesti taloilla tehtävää perustyötä. Ohjelman tekoprosessi antoi kuitenkin joillekin ohjaajille jäseneltyä tietoa koko nuorisopalvelukentän suuntaviivoista tulevaisuutta ajatellen. Nuorisonohjaajat kokivat, että osa ohjelmassa olevista osa-alueista löytyi heidän tekemästään perustyöstä. Ohjelma ei ole ollut esillä mitenkään nuorisonohjaajien yhteisissä palaverissa. Ohjelman toteutuksessa ovat nuorisotalot olleet pääroolissa. Jokainen nuorisotalo on saanut toteuttaa ohjelmaa oman mielensä mukaan, mitään ei ole seurattu, eikä kehoitettu tekemään nuoriso-ohjelmaan vedoten.

2. Parantaako nuoriso-ohjelma nuoren kohtaamista sekä laadullisesti, että määrällisesti?

Kokonaisuutena nuoriso-ohjelma ei ole ohjaajien mielestä parantanut taloilla tehtävää nuorisotyötä tai sillä ei ole ollut suurempaa vaikutusta. Uudet työntekijät vaikuttavat enemmän nuorisotyön kehittämiseen ja nuorisotyön kentältä tulevat signaalit ja tarve. Nuorisotiedotus on kuitenkin parantunut, mutta se ei ole nuoriso-ohjelman ansiota, vaan sitä varten perustetun projektin.

Kahden nuorisotilan ohjaajat olivat sitä mieltä, että nuoriso-ohjelma paransi yksilön kautta kohtaamisia nuorten kanssa, antoi taustatukea ja ohjasi toimintoja jonkin verran. Nuoriso-ohjelman toteutus oli heidän mielestään kiinni ohjaajista itsestään, siis miten on perehtynyt ohjelmaan ja miten sitä haluaa soveltaa omassa työssään.

3. Onko työn uudelleenorganisointia tapahtunut, jos on mitä?

Uudelleenorganisointia oli tapahtunut niin, että oli nimetty yksi vastuualueohjaaja. Nuorisotyötä oli uudelleenorganisoitu lähinnä kentän tarpeista sekä valtion rahoituk-

sen avulla, kuten palkkaamalla erityisnuorisotyöntekijöitä etsivään työhön. Kulttuurisen nuorisotyön osalta, Nuorisokeskus 44 oli muuttanut nimensä Kulttuuriareena 44:ksi.

Vastuualueohjaajien puute nähtiin ilmeisenä. Verkkonuorisotyötä oli kehitetty jonkun verran, mutta sekin oli ollut ohjaajien oman kiinnostuksen varassa. Ohjaajapalaverita oli kehitetty niin, että on pohjoisen ja etelän palaverit, sekä yhteinen kaikkien ohjaajien kokous muutaman kerran vuodessa. Sosiaalista vahvistamista ei tehty ohjelman edellyttämällä tavalla.

4. Onko eri kehittämisosa-alueiden koordinointiin nimetty nuorisotyöntekijä, jos on, mihin?

Nuorisotalojen sisällä oli omat vastualueet, useammalla nuorisotalolla. Eri kehittämisosa-alueisiin ei oltu nimetty ketään, ohjelman edellyttämällä tavalla. Kulttuuriseen nuorisotyöhön oli vastuutettu yksi nuorisotalo, jossa oli tehty työnjakoa oman toimipisteen sisällä. Osallisuuden vahvistamiseen oli nimetty yksi nuorisonohjaaja.

5. Onko alue- ja nuorisotalojen vastaavat nuorisotyöntekijät tehneet ohjelman mukaiset toimintasuunnitelmat, seuranta- ja arviointiraportit ?

Nuorisotiloille ei ole nimetty vastaavia ohjaajia. Nuorisopalveluille oli tehty uusi tilastointijärjestelmä, joka on ollut kyseisen työntekijän opintoihin liittyvä opinnäytetyö. Tilastointijärjestelmässä ei ole otettu huomioon nuoriso-ohjelmaa.

Tilastointijärjestelmän matriisi perustuu nuoren kohtaamiseen. Toimintasuunnitelmien teko on lyhytjänteistä, työskentely on impulsiivista, mistä johtuen ei voida tehdä pidemmän aikavälin suunnitelmia.

Toimintasuunnitelmien puute nähtiin joidenkin ohjaajien mielestä huonona asiana, koska ei voida reagoida ilmiöihin edeltäkäsien, vaan selvittää tilanteesta. Se kertoo ohjaajien mielestä nuorisotyön tilasta tällä hetkellä. Nuoriso-ohjelmalla oli ohjaajien mielestä tilaus ja se koettiin valmisteluvaiheessa tärkeäksi.

Ohjelman mukaisia toimintasuunnitelmia ei siis ole tehty, eikä myöskään seuranta tai arviointiraportteja. Muutaman ohjaajan toiveena oli, että uutta tilastointia tulisi kehittää siihen suuntaan, että siinä otettaisiin huomioon nuoriso-ohjelma. Nykyisestä tilastointijärjestelmästä puuttuu sukupuolijakauma, samoin maahanmuuttajanuoret.

6. Onko näille seuranta- ja arviointiraportteille tehty matriisi ja onko se käytössä?

Ei ole matriisia ja ei ole ollut käytössä

6.2. Nuorisotalojen toimintasuunnitelmat

1. Miten nuorisotalojen toimintasuunnitelma vastaa nuoriso-ohjelman kehittämisosaluueita?

Ohjaajat kokivat, että jonkun erillisen matriisin mukaan tehtävä toimintasuunnitelma ei olisi toimiva nuorisotaloilla, koska nuorisotyön luonne sekä nuorisotalojen tarve kehittää toimintaa eri alueilla on niin erilainen. Tämä johtuu siitä, että tilat, talot, asuinalue sekä henkilökunta ovat niin toisistaan poikkeavia, että jokaiselle talolle tarvitaan omanlainen suunnitelma.

Toimintasuunnitelmien teko koettiin hankalaksi myös senkin takia, että henkilöstö- ja taloudelliset resurssit ovat muiden kuin ohjaajien päätettävissä, eikä niistä ole aina tietoa toimikauden alkaessa. Henkilöstöresursseja voidaan täydentää toimikauden aikana, joka tarkoittaa sitä, että toimintaa kehitetään koko ajan vastaamaan alueen tarpeita.

Hallinto ei ole esittänyt toiveita toimintasuunnitelmien tekemisestä, muuten kuin nuorisotalojen omaan käyttöön. Nuoriso-ohjelmasta on kuitenkin otettu joillekin taloille yksittäisiä ideoita, kun on toimintaa suunniteltu. Toimintasuunnitelmien teko olisi kaivannut ohjausta ja koordinointia. Nuoriso-ohjelma antaa kuitenkin oikeutuksen nuorisotyölle ja ohjaa suunnitelmia jonkin verran sekä toimii Kuopiossa tehtävän nuorisotyön jonkinlaisena tukirankana siten, että nuorisotyötä ei tarvitse koko ajan puolustella.

Nuorisotalot ovat tehneet omia toimintasuunnitelmia, joita on käyty läpi niin sanottuina irtiottopäivinä, noin kerran vuodessa. Edellisen vuoden toimintasuunnitelman toteutusta on arvioitu samalla, kun on tehty uusi suunnitelma.

2. Onko nuorisotaloille jaettu resursseja ohjelman painopistealueisiin, toimintasuunnitelmassa esitettyihin, ohjelmaa myötäileviin toimintoihin?

Nuorisotaloille ei ole kohdennettu resursseja nimenomaan nuoriso-ohjelman takia. Yksittäiselle asukastuvalle/nuorisotiloille on saatu työpari, kun on osattu perustella nuorisotyön kentältä tulevaa tarvetta. Rahoituskeskusteluja ei ole käyty nuorisonohjaajien kanssa. Nuorisonohjaajat eivät myöskään ole voineet vaikuttaa talojen määrärahoihin, koska heiltä ei ole kysytty seuraavan vuoden toimintasuunnitelmia ja mahdollisia rahoitustarpeita. Myöskään mitään välineitä tai tiloja ei ole tullut lisää nuoriso-ohjelman toteuttamisen tueksi. Ohjelman mahdollisessa toteutuksessa on käytetty nuorisotalon omia sisäisiä resursseja ja suunnattu niitä nuoriso-ohjelmaa myötäileviin toimintoihin. Jonkin verran on kehitetty työntekijävaihtoja.

3. Onko päällekkäisiä rakenteita ja toimintoja kartoitettu nuorisotyön toiminta kentässä ?

Nuorisonohjaajat, jotka osallistuvat niin sanottuihin, pikkutiimeihin ovat kartoittaneet päällekkäisiä rakenteita alueensa nuorisotyön toimintakentässä. Pikkutiimit koostuvat alueen eri tahoista, jotka ovat tekemisissä alueella asuvien nuorten kanssa. Ne koostuvat yleensä koulun, sosiaalityön ja alueella toimivien nuorille suunnattujen julkisten palvelujen edustajista. Tähän ei ole nuoriso-ohjelma vaikuttanut. Suurin tekijä, joka on vaikuttanut, on ollut nuorisotyön kentältä tullut tieto ja sitä kautta tarve. Seurakunnan kanssa on ollut perinteeksi muodostunut syystapaaminen toimikauden alussa, jolla ei ole mitään tekemistä nuoriso-ohjelman kanssa, mutta on sitä myötäilevä. Näissä tapaamisissa ei ole keskusteltu toiminnan kartoituksesta, vaan ne ovat olleet vapaamuotoisia tapaamisia ja ihmisiin tutustumisia.

Etsivä työpareja on saatu jonkin verran, mutta taustalla on valtio-ohjaus rahoituksen saamiseksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, ei nuoriso-ohjelmaa. Seurakunnan kanssa on tehty yhteinen kesäleiriesite Po1nt- projektin avulla. Nuorisotalojen yhteis-

tä ja yleistä kartoitusta ei siis ole tehty, vaan talot ovat kartoittaneet omilla alueillaan jotakin, jos ja kun sille on tarvetta ilmennyt. Pikkutiimit, joiden oikeutus lähtee kentän tarpeista, nähtiin parhaaksi käytännöksi kartoittaa alueen päällekkäisiä rakenteita.

4. Onko aikaisempia työtapoja tarkasteltu kriittisesti ja etsitty uusia tapoja toimia sekä haettu uusia yhteistyökumppaneita?

Nuorisonohjaajien mielestä uusia yhteistyökumppaneita ei tarvitse enää hakemalla hakea, koska entistenkin yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävässä yhteistyössä oli tarpeeksi tekemistä. Joidenkin ohjaajien mielestä päivittäinen nuorisotalolla tapahtuva nuorisotyö kärsii liian laajan yhteistyöverkoston kanssa, koska loputtomat palaverit vievät ohjaajien työaikaa. Nuorisotyön luonteeseen kuuluu avoimuus yhteistyölle, joka on tavallaan elävä kenttä, jossa toimitaan.

Ohjaajat kokivat, että uuden työntekijän mukana tulee uusia toimijoita ja työmuotoja. Nuorisonohjaajilla nähtiin olevan erilaista osaamista, jota voitiin hyödyntää nuorisotyön kentällä. Aikaisempia toimintatapoja ei ole tarkasteltu kriittisesti, muuten kuin talokohtaisesti. Jos joku toimintatapa ei mene nuoriin, on se paras palaute ja kokeillaan toista. Nuorisotyötä ei voi tehdä väkisin, vaan nuoret on oltava siinä keskiössä.

Tällaiseen aiemmin tehtyjen toimintatapojen kriittiseen tarkasteluun ei myöskään ole varattu aikaa ja resursseja, vaikka sitä yritetään tehdä työn lomassa. Ohjaajapalaverit on kehitetty niin, että on pohjoinen ja eteläinen palaveri, joka on uusi muoto toimia. Lisäksi järjestetään kaikkien ohjaajien yhteinen palaveri muutaman kerran vuodessa.

Palaverit ovat kuitenkin ohjaajien mielestä huonosti järjestettyjä, koska niistä ei toimiteta esityslistaa, saatikka kutsuja ajoissa. Keskustelut ovat kuulumisien vaihtoja, yleisluontoisia, joissa asiat eivät etene. Ohjaajien mielestä tarvitaan entisten toimintatapojen kriittistä tarkastelua, sekä työnohjausta. Yhteistyötä on kehitetty joidenkin nuorisotalojen toimesta yksityisen sektorin kanssa. Suurimpana esteenä koettiin kuitenkin ajan puute ja nimenomaan yhteisen ajan löytäminen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Resurssipulan takia mennään usein ”juupas” ”eipäs” keskusteluun, jossa koväänisin voittaa. Nuorisotyön painopistealueet tulisi määrittää vuosittain yhteisis-

sä kokouksissa. Projektien hyviä käytänteitä ei ole pystytty juurruttamaan perusnuorisotyöhön, lähinnä rahoituksen puutteen takia. Nuorisotaloilla tehtävän itsearviointin kautta voidaan työtä tarkastella kriittisesti ja kehittää jonkun verran. Tämä on kuitenkin nuorisotilojen vastuulla, miten haluaa toimia. Itsearviointeihin kaivattiin yhtenäistä käytäntöä ja läpinäkyvyyttä.

5. Saatko apua yhteistyökumppaneilta, tasavertaisena toteuttamiskumppanina ja tukevana taustavaikuttajana ja asiantuntijana, nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla?

Ohjaajat kokivat saavansa apua ihan kohtuullisesti. He kokivat myös, että voivat valita yhteistyökumppanit aika vapaasti. Yksi toimipiste ei suostunut tekemään yhteistyötä sellaisen tahon kanssa, joka ei arvosta nuorisotyötä. Apua ei kuinkaan saada nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla, vaan yhteistyötahot ovat muovautuneet ajan kanssa. Yhteistyötahot määrää kentältä tuleva tarve.

Yhteistyö ei ole ohjaajien mielestä sitä, että tee sinä, minä katson. Jotkut tahot ovat käsittäneet yhteistyön siten, että ohjaajat olisivat lisäresurssina heille, mutta heidän kautta ei tule mitään apua nuorisotyöhön. Koulumaailmassa nuorisonohjaajan ammattitaitoon on luotettu ja koettu tasavertaiseksi yhteistyökumppaniksi.

Kulttuurisen nuorisotyön alueella on koettu, että yhteistyö toimii siten, että asiantuntijuuteen on luotettu. Nuorisonohjaajien kykyyn suunnitella erilaisia tapahtumia luotetaan laajemminkin. Kuitenkin yhteistyö on useimmiten persoonakysymys ja lähtee henkilön halusta kokeilla uusia asioita ja toimintatapoja. Nuorisonohjaajien pitkät työhistoriat ovat edesauttaneet laajan yhteistyöverkoston luomisessa niin, että ihmiset tuntevat toisensa ja luottavat nuorisonohjaajan osaamiseen. Aiemmin vaitiolovelvollisuus oli este, nuorisonohjaajaa ei koettu tasavertaiseksi toimijaksi.

Nuorisotyön rooli on muuttunut uuden nuorisolain myötä ja nuorisonohjaaja nähdään asiantuntijana laajemmassa verkostossa, kuin aiemmin. Ongelmana on kuitenkin se, että nuorisonohjaajat kutsutaan apuun, kun tilanteet ovat jo kärjistyneet siihen pisteeseen, että muutakin apua tarvitaan. Nuorisonohjaajien työpanosta tulisi käyttää enemmän ennaltaehkäisyyn, kuin jo tapahtuneiden ja valmiiksi kärjistyneiden tilanteiden selvittämiseen.

6.3. Nuorisotalojen toimintasuunnitelmien arviointi

1. Onko kaikille nuorisotaloille laadittu toimintasuunnitelmat, joissa jokainen ohjelman kehittämisosa-alue ja tavoitteet on huomioitu, jos ei miksi ?

Nuorisotaloille ei ole laadittu nuoriso-ohjelmaa myötäilevää suunnitelmaa. Suunnitelmia on tehty nuorisolain pohjalta, joissa on huomioitu alueen tarve, henkilöstöresurssit sekä nuorisotilan asettamat fyysiset raamit. Kuopion nuorisopalveluiden nuorisotyö on ohjaajien mielestä ”hieman levällään”. Painopistealueita ja kärkihankkeita työn kehittämiseen kaivattiin.

Ohjaajat kaipasivat keskustelufoorumia työn kehittämiseen ja arviointiin, siten, että ainakin kerran vuodessa voitaisiin yhdessä päättää, mitä painopiste alueita kehitetään. Nuoriso-ohjelma vietiin heidän mielestä väkisin läpi ja sitoutumista ei huomioitu tarpeeksi. Ohjaajille jäi epäselväksi, kenelle tehdään ja miksi. Ohjaajien työpanosta laitettiin ohjelmaan paljon ja se tuntuu turhalta panostukselta tällä hetkellä. Lakisääteiset asiat tulisi hoitaa ensin, sitten nuoriso-ohjelma ja lopuksi tehdä niille vuosikello.

Nuoriso-ohjelman osa-alueet olivat ohjaajien mielestä epärealistisia. Jokaista osa-alueetta ei voida edes ottaa huomioon jokaisella nuorisotalolla resurssipulan takia. Ohjelma on aivan liian laaja toteutettavaksi siten kuin se aiottiin. Ohjelman tekoon eivät osallistuneet kaikki ohjaajat ja nuoriso-ohjelma nähtiin nuorisopalveluiden johdon omana projektina. Aitoa kiinnostusta Kuopion alueen nuorten tilanteeseen olisi kaivattu enemmän. Tutkimuksia ei myöskään käytetty tarpeeksi ohjelman tekemisessä.

2. Miten on tuettu niitä tahoja, jotka jo tekevät hyvää nuorisotyötä jollakin nuorisohjelmassa mainitulla osa-alueella?

Ohjaajien mielestä hyvää nuorisotyötä on tuettu perinteisesti, kuten antamalla tiloja maksutta käyttöön, avustamalla taloudellisesti, antamalla työvoimaa esimerkiksi tapahtumiin. Yläluokkalaisten ryhmäytymispäivät ovat olleet yksi yhteistyömuoto koulujen kanssa, mutta olivat olemassa jo ennen nuoriso-ohjelmaa. Kontaktipintaa nuorten vapaille ryhmille löytyy nuorisotaloilta ja aikuisten ohjaajien tuki. Tuetaan myös

keskusteluilla, kannustuksilla, toimintaa pyritään tekemään mahdollisimman helpoksi. Kumppanuussopimuksia on tehty eri tahojen kanssa, koska tarpeet ovat usein samoja nuorisotyötä tekevillä tahoilla. Asiantuntijuutta annetaan eri toimijoille, kun ja jos sitä kysytään. Välituntitoimintaa on järjestetty ja kehitetty muutamilla kouluilla, myös senkin takia, että mahdollisesti saataisiin nuorisotiloille uusia kävijöitä. Toiminnot ovat kuitenkin olleet jo ennen nuoriso-ohjelman tekemistä.

3. Miten talokohtaisten toimintasuunnitelmien toteutumista on seurattu ja arvioitu?

Talokohtaisia toimintasuunnitelmia ei ole seurattu tai arvioitu mitenkään. Ohjaajat ovat tehneet itsearviointia omissa työpaikkapalavereissaan nuorisotiloilla. Asiakastyytyväisyyskyselyjä on myös tehty, joillakin nuorisotaloilla, mutta nekään eivät ole olleet toiminnan arviointia suoraan. Kyselyissä on kartoitettu nuorten kokemuksia alueen nuorisotyöstä, talotoiminnan kehittämiseksi.

Kukaan ei ole ollut kiinnostunut talojen omista toimintasuunnitelmista talojen ulkopuolella, saati siitä, miten ne ovat toteutuneet. Muutamat nuorisotilat ovat vieneet hallintoon joitakin suunnitelmia, mutta niistä ei ole saatu mitään palautetta.

4. Onko mahdollisesti toteutumatta jääneet toimenpiteet analysoitu, miksi näin on tapahtunut?

Työyhteisön sisällä on tehty analyysia ja nuorilta kerätty asiakaspalautetta. Analyysijä ei ole tehty nuoriso-ohjelman takia, vaan oman työn arvioinnin ja kehittämisen takia. Työyhteisöt kokoontuvat yleensä säännöllisesti arvioimaan toimintaa ja kehittämään sitä. Toiminnot osataan kohdentaa paremmin työyhteisön sisällä.

Koska nuoriso-ohjelman mukaisia toimintoja ei ole ollut toimintasuunnitelmissa, ei niitä ole myöskään jäänyt toteuttamatta ja analysoimatta. Toimenpiteet, joita on analysoitu, ovat olleet nuorisotilan omista tarpeista lähteviä. Toimintasuunnitelmat on tehty joillakin nuorisotaloilla niin realistisiksi, että mitään ei ole jäänyt toteuttamatta. Jos ja kun toimintasuunnitelmat olisi tehty nuoriso-ohjelman mukaan, olisi toteuttamattomia toimenpiteitä ollut varmasti enemmän ja analysointiin mennyt aikaa.

Ne toiminnot, jotka eivät ole toteutuneet ovat useimmiten johtuneet siitä, että sisäinen informaatio ei ole toiminut. Nuorisopalveluiden johdolla ei ollut tietoa asioista ja toimenpidettä ei ole voinut toteuttaa. Joissakin tapauksissa työntekijät eivät ole käyneet yksin tai on ollut päällekkäisyyksiä, kuten palavereja samaan aikaan eri tahoilla.

5. Onko arvioitu toiminnan laatua?

Toiminnan laatua on arvioitu, silloin kun on arvioitu muutakin toimintaa kahdella nuorisotilalla. Muilla nuorisotiloilla laatua ei ole arvioitu ollenkaan, koska ei ole olemassa minkäänlaisia laatukriteereitä. Uudessa seurantajärjestelmässä on laatukriteereitä, mutta ne eivät myöskään mitenkään nuoriso-ohjelmaa. Laatukoulutuksia on ollut saatavilla ja joku ohjaaja niihin myös osallistunut, mutta niistä ei ole ollut mitään hyötyä.

Nuorisopalveluilla ei ole eettisiä toimintaohjeita tai tapoja. Arviointia on tehty yksittäisten asioiden näkökulmasta siten, että toimija on arvioinut omaa oppimistaan, mutta ohjaaja ei ole analysoinut omaa tekemistään. Nuoriso-ohjelman toteutuminen on jäänyt talojen omalle vastuulle ja arviointiin ole myöskään kiinnitetty huomiota.

6. Onko toiminnan laadulle tehty kriteerit?

Yhteisiä kriteerejä ei ole tehty. Hiljaiset normit toimivat työyhteisöjen sisällä, jotka pohjautuvat työyhteisön omiin arvoihin. Määrällisiä kriteerejä on, kuten kävijäseuranta.

6.4. Nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointi

1. Onko tehty koko nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointia, jos on minkälaista ?

Ei ole arvioitu eikä seurattu. Viestintä on heikkoa nuorisotilojen kesken. Esityslistat puuttuvat kokouksista, johtuen siitä, että ei ole ollut kenenkään tehtävää.

2. Millaista väliarviointia ja tavoitteiden tarkastelua on suoritettu ?

Ei minkäänlaista

3. Minkälaista ohjelman uudelleen suuntausta on tehty, arvioinnin pohjalta?

Ei minkäläistä

4. Onko systemaattinen seuranta ja arviointi olleet koko ohjelmakauden osa ohjelman toteutusta?

Ei ole ollut mitään systemaattista seurantaa ja arviointia koko ohjelmakaudella.

6.5. Seurantaryhmä

1. Onko ohjelmalle nimetty seurantaryhmä, jos on minkäläinen ?

Ei ole nimetty, tai jos on, nuorisonohjaajat eivät ole asiasta tietoisia

2. Miten seurantaryhmä tarkkaillut ohjelman toimenpiteiden toteutumista?

Toimenpiteiden toteutusta ei ole tarkkailtu mitenkään.

3. Onko nuorisotalot tehneet toimintasuunnitelmien toteutumisasiaportteja ja onko niitä analysoitu ?

Toimintasuunnitelmista ei ole tehty nuoriso-ohjelman mukaisia toimintaraportteja, koska ei ole nuoriso-ohjelman mukaisia toimintasuunnitelmia. Keskenään on käyty läpi omia suunnitelmia, joista ei ole raportoitu kenellekään. Joillakin taloilla on käytössä jälkianalysoinnin ja sisäisen viestinnän välineenä fiilis- tai toimintapäiväkirja.

4. Onko lautakunnalle raportoitu puolivuositin?

Nuorisonohjaajilta ja tai nuorisotaloilta ei ole pyydetty raportteja, joten niitä ei ole myöskään toimitettu.

6.6. Palautejärjestelmä

1. Miten asiakaspalautetta kerätty, ja keneltä ?

Asiakaspalautetta ei ole kerätty nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla. Nuorisonohjaajat ovat kuitenkin keränneet suullista palautetta nuorilta. Kolmella nuorisotaloilla on kysytty kirjallisesti nuorten mielipiteitä toiminnasta. Yhden nuorisotalon työntekijät ovat kyselleet palautetta sidosryhmiltä oman toiminnan kehittämiseksi. Palautekeskusteluja on käyty nuorten kanssa muun muassa leirien tai muiden tavanomaisesta poikkeavien toimintojen jälkeen. Nämä palautteenanto tavat ovat olleet käytössä pidemmän aikaa ja eivät ole tulleet nuoriso-ohjelman mukana.

2. Miten toimintasuunnitelmia on arvioitu ?

Toimintasuunnitelmia ei ole arvioitu mitenkään, koska niitä ei ole tehty nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla.

3. Jos on arvioitu, onko niiden pohjalta tehty analyysiä, miten ?

Omia, nuoriso-ohjelmasta poikkeavia toimintasuunnitelmia on analysoitu jonkun veran talojen sisällä.

4. Miten nuorisopalveluiden päällikkö on kerännyt henkilökunnan palautetta?

Pääsääntöisesti nuorisopalvelujen päällikkö ei ole kerännyt minkäänlaista palautetta. Ne talot, joissa on käyty kehityskeskusteluja, ovat voineet antaa palautetta suoraan, suullisesti sekä kirjallisesti. Palautteen anto kuuluu kuitenkin kehityskeskustelun luonteeseen ja sillä ei ole tekemistä nuoriso-ohjelman kanssa. Kehityskeskusteluja on kuitenkin ollut harvassa.

5. Onko palautetta kerätty säännöllisin väliajoin

Palautetta ei ole kerätty säännöllisin väliajoin nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla.

Palautetta on annettu siinä vaiheessa, kun on tapahtunut jotakin muusta toiminnasta poikkeavaa ja asioita on joutunut selvittämään, silloin on käytetty yksilöhaastatteluja.

6.7. Työssä kehittyminen

1. Mitä koulutusta nuorisopalveluiden henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille on järjestetty ohjelman eri osa-alueista?

Nuorisonohjaajille on järjestetty ”mielenterveyden ensiapu” koulutus, ensiapukoulutuksia, sekä mahdollisuus käyttää 10 työpäivää vuodessa Humaki:n yhteisöpedagogi opintoihin. Po1nt – projekti on järjestänyt koulutuksia, jotka ovat kuuluneet projektin suunnitelmiin. Varsinaisesti nuoriso-ohjelman takia, koulutuksia ei ole järjestetty. Ohjaajilla on kuitenkin ollut mahdollista osallistua erilaisiin koulutuksiin, oman aktiivisuuden mukaan Kuopion nuorisopalveluissa. Osa koulutuksista on sivunnut nuoriso-ohjelman eri kehittämisosa-alueita.

2. Miten Humak:n yhteisöpedagogi, AMK- koulutuksessa, olevilla nuorisonohjaajilla ollut mahdollisuutta yhdistää opintojaan omaan työhön ja nuoriso-ohjelman toteutukseen ?

Opinnäytetyötä tehdessä on ollut mahdollista tehdä työajalla, jos kysymyksessä on ollut toiminnallinen opinnäyte. On siis ollut mahdollista käyttää työaika niillä, jotka ovat halunneet tehdä toiminnallisen opinnäytteen. Monella opiskelijalla oli selkeästi työhön liittyvä aihe. Ohjaajat kokivat, että työnantaja ei ole tehnyt tarpeeksi yhteistyötä opinnäytetöiden hyödyntämiseksi. Osa ohjaajista, jotka osallistuivat Humak:n yhteisöpedagogi opintoihin kokivat että, jos heillä olisi ollut mahdollisuus käyttää enemmän työaika opintoihin, opinnäytetöillä olisi voinut kehittää nuorisotaloilla tehtävää nuorisotyötä laajemmin. Osalla on ollut mahdollista yhdistää kaikki opinnot, koska heillä on ollut mahdollisuus valita sellaisia opintokokonaisuuksia, jotka ovat olleet kiinteästi yhteydessä nuorisotilalla tai projekteissa tehtävään työhön.

3. Miten henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa ja ryhmäkeskusteluissa on käyty läpi ohjelman kehittämisosa-alueita ja niiden toteutumista?

Kehityskeskusteluja ei ole järjestetty nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla. Jos niitä on ollut, niissä ei ole käsitelty nuoriso-ohjelmaa. Nuoriso-ohjelman alkuvaiheessa mainittiin ohjelma muutamassa ohjaajapalaverissa.

4. Miten nuorisotyötä pitää kehittää Kuopion nuorisopalveluissa ?

Ohjaajat olivat yksimielisiä siinä, että kaikkia työntekijöitä ei sitoutettu ohjelman valmisteluun sekä toteuttamiseen. Tämä nähtiin suurimpana ja tärkeimpänä kehittämisen kohteena ohjelman jatkoa ajatellen. Laaja-alainen perustyö ohjelman valmistelussa, niin että kaikilla olisi ollut tunne, että olemme tekemässä yhdessä jotakin konkreettista ja josta olisi hyötyä alueen nuorille, puuttui. Perusnuorisotyö, jota tehdään eri nuorisotiloissa ja sen kautta ohjaajien osaaminen, tulisi kartoittaa ja ottaa huomioon ohjelman toteutuksessa.

Työnkuvaukset tulisi avata ja tehdä läpinäkyviksi kaikille. Kehittämistoimenpiteet tulisi organisoida niin, että seuranta tehdään yhdessä sovitulla tavalla ja siihen nimetään henkilöt. Ohjelman muunneltavuus, kytkös ajan virtaan ohjelmakauden aikana sekä uudelleen suuntaus nähtiin tärkeänä. Työtehtäviä tulisi arvioida uudelleen ja kohdentaa entistä tehokkaammin. Tämänhetkinen nuorisotyö ei kohtaa tarpeeksi niitä ongelmia, joita nuorilla on. Kuopion nuorisopalvelut tulisi organisoida sateenvarjomaisesti ja kohdentaa työpanos sinne, jotka eniten tarvitsevat nuorisotyötä. Nuorisotalojen toimintaa tulisi kehittää edelleen niin, että kynnys osallistua olisi vielä matalampi. Vaikuttavuutta tulisi lisätä kehittämällä pienryhmätoimintaa.

Ohjaajien ammattitaito pitäisi ottaa paremmin käyttöön, kartoittamalla jokaisen erityisosaamista. Nuorisotilojen toimintaa tulisi kehittää siihen suuntaan, että se mahdollistaisi nuoren tai hänen oman viiteryhmän itsenäisen suunnittelun ja tekemisen. Ei pitäisi kehittää kehittämisen takia, vaan nähdä konkreettinen tarve ja vastata siihen. Nuorisotyötä pitäisi tehdä enemmän tunnetuksi siten, että ei tarvitsisi perustella koko ajan, miksi nuorisotyötä tarvitaan. Kehitystyö pitäisi olla jatkuvaa, ajan virrassa kulkevaa. Perustyö tarkastelua tarvitaan koko ajan.

7. POHDINTAA

Halusin saada vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten nuorisonohjaajat ovat toteuttaneet nuoriso-ohjelmaa omassa työssään ?
2. Mitkä ohjelman tavoitteet ovat edistyneet ja millä tavoin?
3. Mitkä ohjelman tavoitteet eivät ole edistyneet ja miksi?

Nuorisonohjaajat eivät ole toteuttaneet nuoriso-ohjelmaa omassa työssään juuri lainkaan. Näin ollen myöskään ohjelman tavoitteet eivät ole voineet edistyä. Lähes kaikki ohjelman osa-alueet ja tavoitteet ovat jääneet toteuttamatta. Ohjelman toteutumattomuuteen on monia syitä.

”Ohjelman toteuttamisen lähtökohta oli väärä. Ohjelman teon alkuvaiheessa olisi tarvittu enemmän asiantuntijoita sekä parempaa prosessointia. Aikataulu oli liian nopea ja hätäinen. Ohjaajien olisi pitänyt työstää ohjelmaa yhdessä pidemmän aikaa. Ohjelman jalkauttamiseen olisi tarvittu enemmän tukea ja resursseja. Tällä hetkellä voisi kaivaa rungon esille ja kehittää sitä. Se pitäisi myös liittää kaupungin strategiaan.”
(nuorisonohjaaja, nuorisotila 1)

Nuorisotyön kytkös ajan virtaan on tärkeää kehitettäessä nuorisotyötä. Nuorten tarpeet ja kulttuurit on huomioitava, kun kehitetään nuorisotyön käytäntöjä ja niiden tulisi myös olla muunneltavissa tarpeen mukaan. (Kiilakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2011,11.)

Kuopion nuoriso-ohjelma määritteli kehitystyön erittäin yksityiskohtaisesti. Siinä ei ollut mahdollisuutta kytkeä kehittämistoimenpiteitä ajan virtaan. Siinä ei myöskään huomioitu nuorten tarpeita ja kulttuureja. Ohjelman voimassaoloaikana valtioneuvosto hyväksyi uuden vuosien 2012-2015 lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 8.12.2011. Ohjelma sisältää hallituskauden valtakunnalliset lapsi- ja nuorisopoliittiset tavoitteet sekä suuntaviivat alueelliselle ja paikalliselle ohjelmatyölle. Jo tehty Kuopion nuorisotalojen nuoriso-ohjelma koki tavallaan inflaation, koska uusi ohjelma huomion uudet kehittämiskohteet. Kuopion nuorisotalojen nuoriso-ohjelma tehtiin liian

pitkälle aikavälille, eikä huomioitu sitä, että uusi valtakunnallinen ohjelma on tulossa jo vuonna 2012. Uudessa ohjelmassa on aivan erilaiset painotukset.

” Koko tekemisprosessi oli ihan hyvä. Lisäsi jonkun verran yhteisöllisyyttä niiden kesken, jotka siihen osallistui. Toimialajohtajan näytön paikka. Hallitusohjelma sen pohjana oli aivan liian laaja. Painopistealueet nuorisotyön kentässä muuttuu koko ajan, siksi näin laajaa ja pitkäjänteistä ohjelmaa on vaikea jalkauttaa.” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 4)

Muutokset mahdollistavat kehityksen, kun se nähdään myönteisenä, askeleena oikeaan suuntaan. Ohjaajilla pitää olla tuntuma siihen, että he itse ohjaavat muutosta sekä säättävät toimintojaan paremmin aikaansa reagoiviksi sekä tehokkaammiksi. (Kii-lakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2010, 11.)

Kuopion nuorisotalojen nuoriso-ohjelmaa lähdettiin tekemään sellaisista lähtöasetelmistä, jotka eivät motivoineet ohjaajia ohjelmatyöhön. Ohjaajat eivät olleet sitoutuneet muutoksen läpivientiin ja ohjelma oli laajuudessaan epärealistinen. Ohjaajat eivät myöskään nähneet muutosta pelkästään hyvänä asiana, koska siitä puuttui mahdollisuus reagoida nuorisotyön kentältä tuleviin haasteisiin. Nuorisotalojen jo tekemää työtä ei kartoitettu tarpeeksi laajasti ja ohjaajien työnkuvaukset olivat epäselvät. Ohjaajien mielipiteet ja hiljainen tieto sekä ammattitaito jäi kysymättä ja hyödyntämättä, suurimmalta osalta.

” Ohjaajien ammattitaitoon ja asiantuntemukseen ei aina luoteta. Prosessina nuoriso-ohjelman tekeminen lähti hyvin käyntiin, sille uhrattiin paljon aikaa. Jos ei toteudu, kehittäminen saa minun puolestani jäädä. Koko nuoriso-ohjelma kannattaa haudata ja etsiä aivan uusia strategioita. Pitää lähteä ammattitaidon kartoituksista ja alueen nuorten tarpeista. Tämä ei toimi, tämä meni väärin, kannattaisi sanoa ja myöntää tämä tosiasia yhdessä.” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 2)

Nuorisotyötä kehitettäessä ei kysymys ole pelkästään hyvien käytänteiden levittämisestä ja luomisesta, vaan näiden merkityksen ymmärtäminen ja avaaminen. Tulisi myös pohtia eri kuntien välisiä eroja. Sama ohjelma tai käytäntö ei välttämättä sinäl-

lään istu toisessa kunnassa, jos ei ole otettu huomioon kulttuurista toimintaympäristöä. (Kiilakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2010, 13.)

” Nuoriso-ohjelmalle ei määrätty koordinoijaa eikä muitakaan vastuhenkilöitä, kuten aluevastaavia. Nuoriso-ohjelma olisi ollut hyvä tekemisen ja näyttämisen paikka, jos se olisi viety edes osaksi läpi sellaisena, kuin se suunniteltiin. Se hautautui hiljaisuudessa. Ohjelmassa myös vaadittiin samalla palkalla enemmän työtä.” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 5)

Kuopion nuoriso-ohjelmaa ei avattu sen valmistumisen jälkeen yhdessä nuorisonohjaajien, johdon ja sidosryhmien kanssa siten, että ohjelmassa mainitut käytänteet olisivat tulleet kaikille ymmärretyiksi ja hyväksytyiksi. Ohjelma jäi oman onnensa nojaan. Näin ollen ohjaajia ei saatu sidottua tekoprosessiin niin, että siitä olisi tullut omaa työtä ohjaava. Tässä on taustalla myös se, että Kuopion kaupungissa, nuorisopalveluissa on ollut myös aiemmin erilaisia kehittämissuunnitelmia jotka eivät ole toteutuneet, joten tämänkään ohjelman toteuttamiseen ei uskottu kovin laajasti. Tämä on omaa havainnointia vuosien varrelta.

” Alueajattelu, jota nuoriso-ohjelmassa korostettiin, on ristiriidassa toiminnan sisällön kanssa. Pienryhmätoimintana tehtävä työ on vaikuttavampaa, mutta se jäi ohjelmassa vähälle huomiolle. Koko nuorisotyön arvot olisi kyseenalaistettava ja mietittävä, mikä on ammattitaitoa ja miksi tätä työtä tehdään. Hallinnolle on ollut vaikeaa organisoida muutosta, koska heillä on vanhanaikaiset käsitykset nuorisotyöstä. ” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 4)

Jos työ muuttuu jatkuvien kehitysprojektien sarjaksi, muutos muodostuu helposti pelkäksi itseisarvoksi. Rinnalle kaivataan koko ajan vanhojen toimintamallien tarkastelua ja ammatillista itsereflektiota. (Kiilakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2010, 13.)

”Nuorisopalveluissa tulisi olla avoimet ja läpinäkyvät työn kuvaukset jokaiselle, myös hallinnossa. Tämä olisi nuorisotyön suunnittelijan tehtävä. Työnkuvat tulisi avata ja antaa oikeutus työlle laajemmin. On työlästä perustella koko ajan, mitä tekee ja miksi. Ohjaajista monet eivät tiedä, miksi ovat töissä ja mitä pitäisi tehdä ja miten. On

työlästä hakea oikeutusta työlleen, jopa oman organisaation sisältä.” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 5)

Yleinen ilmapiiri jo lähtöasetelmiltaan oli sellainen, että ohjelman toteutukseen ei ollut tarpeeksi luottamusta ja uskoa, näiden aiempien kokemusten perusteella. Tämä tuli esille ohjelman tekovaiheessa eri tahoilta. Ohjelman tekoon osallistuneet ohjaajat kommentoivat useassa seminaarissa epäilevänsä ohjelma toteutumista käytännössä.

On myös keskeistä, että kaikkea kehitystyötä ei sysätä työntekijöiden vastuulle, johdortaan tulee olla tarkkana siinä, että se ei tuo kehittämistoimintaa vain kehittämisen takia. (Kiilakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2010, 13.)

”Kun tehdään työyhteisön kehittämissuunnitelmia, on tärkeää, että johto on sitoutunut asiaan. Kuopion nuoriso-ohjelma ei ole jalkautunut, siten, kuin oli sovittu. Kuopion nuorisopalveluiden organisoima/järjestämä nuorisotalotyö ei ole kehittynyt nuoriso-ohjelman takia. Sitä on sen sijaan kehitetty kentän tarpeiden pohjalta. Voi olla, että esimies on käyttänyt nuoriso-ohjelmaa joissakin tapauksissa uusien työntekijöiden palkkauksen perusteena”. (nuorisonohjaaja, nuorisotila 4)

Johdon sitoutuminen Kuopion nuoriso-ohjelman läpiviemiseen on ollut heikkoa. Näinkin laajan ohjelman saattaminen käytäntöön, olisi vaatinut enemmän huomiota ja työntekijän, joka olisi seurannut ohjelman toteutumista. Ohjelman toteutus ja seuranta sysättiin työntekijöiden vastuulle jo tekovaiheessa. Ohjelmatyön organisoinnissa suurimpana puutteena oli koordinoijan nimeäminen. Työntekijöiden vaihtuvuus ja työtehtävien epämääräisyys myös vaikeuttivat pitempijänteistä sitoutumista ohjelman läpivientiin, työntekijöiden taholta. Ohjelma tehtiin, painettiin ja jaettiin nuorisotaloille sekä yhteistyötahoille. Ohjelma esiteltiin vapaa-ajanlautakunnassa. Sen jälkeen ohjelmaa ei varsinaisesti nostettu keskustelujen aiheeksi yhteisissä palavereissa.

Lastensuojelulaki velvoittaa kuntia toteuttamaan sellaisia asioita, joita tämä ensimmäinen hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma on vuodesta 2007 lähtien esittänyt. Tämä edellyttää laaja-alaista yhteistyötä, eri hallinnonalojen kesken, koska mitään hallinnonala ei ole vastuutettu tähän. Kuopion nuoriso-ohjelma olisi omalta osaltaan vastannut tähän lastensuojelulain veloitteeseen toteutuessaan.

Kuopion nuorisopalveluiden nuoriso-ohjelma olisi pitänyt tehdä yhdessä eri hallintoalojen kanssa. Tällöin eri näkökulmat olisi otettu paremmin huomioon. Nuorisopalveluiden oma nuoriso-ohjelma sitoutti nuorisopalveluiden työntekijöitä, mutta sitä ei esitelty yhteistyötahoille siten, että olisi tehty konkreettista työnjakoa.

”Olisi pitänyt kyseenalaistaa enemmän ja priorisoida, arvioida kriittisesti ja miettiä, miten pitäisi tehdä kunnallista nuorisotyötä. Henkilökunnan osaaminen olisi pitänyt myös kartoittaa jo ohjelman alkuvaiheessa. Henkilökuntaa olisi pitänyt kannustaa eritaitoisiin tehtäviin. Olisi pitänyt miettiä, mitä tehdään ja miksi, pohjatyö ohjelmaa tehtäessä jäi vajaaksi. Nuorisonohjaajien päivittäiset rutiinit vievät paljon aikaa, joten kaikki ylimääräinen työ on priorisoitava hyvin. Aika ei yksinkertaisesti riitä.” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 1)

Koko nuorisotyön kehittäminen on myös sidoksissa tekijäänsä, niin, että tekemisen välineenä on tavallaan oma persoona. Työntekijän itsensä näkemys omasta työstään vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaisia toimintamalleja hän haluaa omaksua. Jos joku malli ei sovi ohjaajan minäkuvaan, on sen toteuttamiselle vähäiset mahdollisuudet. Työn kehittämisessä on huomioitava työntekijän ammatillinen taso, sekä motivaatio ja kiinnostuksen kohteet. (Kiilakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2010, 22.)

Ehkä suurin ero Kuopion nuorisotalojen nuoriso-ohjelman ja nuorisotalojen tekemän työn välillä oli se, että ohjaajat korostivat useassa vastauksessa, että he kehittävät nuorisotyötä omassa työpisteessään, kohderyhmästä tulevien tarpeiden mukaan sekä uusien ohjaajien tietoa ja ammattitaitoa hyödyntäen. Kuopion nuorisotalojen nuoriso-ohjelman toteutuksessa, tätä ei huomioitu. Työnkuvien avaaminen olisi helpottanut tässä tilanteessa. Ohjelma koettiin tavallaan ylhäältä ohjailuksi, joka ei löytänyt kosketuspintaa arkipäivän työssä.

” Olisi pitänyt miettiä, ketkä tarvitsevat kohdennettua nuorisotyötä. Työn yksinkertaistaminen olisi ollut tärkeää ohjelman kokonaisuuden kannalta. Vastuuohjaajien nimeäminen on myös vaikeaa, koska Kuopion nuorisopalveluilla on paljon ohjaajia, joiden ammattiura on pitkä, joten vastuun antaminen joillekin olisi aiheuttanut epäta-sa-arvoa. Johdolla on tällä hetkellä liikaa valtaa, työtä ei voi tehdä vapaasti, kysymättä lupaa.” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 6)

Kuopion nuoriso-ohjelmaa tehtäessä ei otettu huomioon nuorisonohjaajien näkemyksiä omasta työstä, ammatillista tasoa, motivaatiota eikä kiinnostuksen kohteita. Monet samanaikaiset kehittämistoimenpiteet Kuopion kaupungissa söivät ohjaajien motivaatiota ja hämmensivät toteuttamisprosessia.

”Henkilökunnassa on liian paljon vaihtuvuutta tällaisen ohjelman läpiviemiseen. Pidetään kuin ”löyhässä hirressä” eikä työsuhteita vakinaisteta. Työnkuvat ovat epämääräiset ja vaihtuvat koko ajan, koska henkilökuntakin vaihtuu. Nuoret ovat huolissaan, milloin ohjaaja taas lähtee ja kuka tulee tilalle ja pystyykö jatkamaan keskenjääneitä projekteja” (Nuorisonohjaaja, nuorisotila 6)

Ohjelman edellyttämien toimenpiteiden työnjakoa ei viety konkreettisesti loppuun. Vastuurooleja ei annettu ja yhteistyötahojen kanssa tehtävä työ ei ollut niin vakiintunutta, että sen olisi voinut sanoa tukevan nuoriso-ohjelman läpivientiä. Tulosten seuranta ja arviointi jäi suorittamatta. Nuoriso-ohjelman tavoitteita sekä toimenpiteitä ei myöskään konkretisoitu missään elimessä. Niitä ei myöskään kytketty millään tavalla taloussuunnitteluun sekä annettu resursseja toteuttamiseen.

”Ei voi jatkua tällainen kehitys. Kuopion nuorisopalvelut tulisi organisoida sateenvarjomaisesti. Kohdentaa työtä juuri niihin, jotka sitä tarvitsevat. Meillä on hyvät puitteet ja tilaresurssit, mutta nuoret tarvitsevat muutakin kuin seiniä. Vaikuttavuus on erilainen pienryhmätoiminnassa. Sitä tulisi lisätä. Tämä työ on toisten palvelua, myös järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa on tehtävä laaja-alaista yhteistyötä. ” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 2)

Kun nuoriso-ohjelmaa alettiin toteuttaa, sille olisi pitänyt löytää selvä paikka ja status Kuopion nuorisopalveluissa. Nykyinen organisaatiomalli, jossa on nuorisopalveluiden päällikkö ja suunnittelija, ei tue tällaisten ohjelmatoiden läpivientiä. Työyksiköillä pitäisi olla enemmän valtaa ja vastuuta. Lisäksi, jo olemassa oleva tieto olisi pitänyt hyödyntää paremmin ja kytkeä ohjelma jo meneillään oleviin kehittämissuunnitelmiin paremmin.

Kuopion nuorisopalvelut eivät mielestäni olisi tarvinneet näin laaja-alaista suunnitelmaa. Olisi riittänyt jo toteutuneiden toimenpiteiden kartoitus ja kehittäminen sekä vas-

tuiden täsmentäminen. Tämä olisi pitänyt kytkeä vahvasti talous ja resurssisuunniteluun ohjelmakauden ajaksi.

”Pitää kehittää, mutta ei näin. Jos ajatellaan yhteiskuntavastuuta, nuorisotyöllä sitä on. Pitäisi selvittää nuorisotyön asema, kohdentaa ja suhteuttaa olemassa oleviin resursseihin. Nuorisotyö on vieläkin liian epäselvä työmuotona. Nuorisotyö ei kohtaa niitä ongelmia, joita nuorella on henkilökohtaisesti. Taitava työntekijä tuntee tekevänsä hyödyllistä työtä” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 1)

Nuorisotyöntekijöiden työnkuvat ovat muuttuneet 2000-luvulla. Muutos on tapahtunut lähinnä yhteistyötahojen lisääntymisenä sekä erilaisten työryhmien jäsenenä sekä lausuntojen antajina. Kaupalliset toimijat ovat myös tulleet kuvaan. Tiedotusvastuu on lisääntynyt ja toimenkuva laajentunut sekä pirstaloitunut. Samalla kuitenkin halutaan säilyttää kosketus nuorisotilatyöhön. Tämä on aiheuttanut sen, että tilatoimintojen suunnittelulle ei ole jäänyt aikaa. Nuorisonohjaajat ovat tiedostaneet, että nuorisotilatyö on jäänyt kehittämättä. (Kiilakoski, Kivijärvi, Honkasalo, 2010, 220.)

Näin on käynyt myös Kuopion nuorisopalveluissa. Haastattelussa tuli vahvasti esille se, että työaika ei riitä laajamittaisten kehittämistoimenpiteiden läpiviemiseen kunnialla. Kuopion kaupungin nuorisotilat ovat erittäin hyvin varustetut, mutta se ei korvaa aikuisen ohjaajan puuttumista. Toiminnan sisältö on pysynyt samana vuosikymmeniä.

Minulla oli nuorisopalveluiden työntekijänä jonkinlainen ennakkokuva Kuopion nuoriso-ohjelman toteutumisesta, mutta nuorisotalojen järjestämä toiminta ja itsenäisyys toiminnan järjestämisessä sekä opintovapaa olivat vaikuttaneet siihen, että kokonaiskuva oli hämärä. En kuitenkaan olisi voinut arvata, että Kuopion nuoriso-ohjelman toteutus olisi jäänyt näin vähäiseksi.

Toivon, että tämä tutkimus edesauttaa jatkossa, kun ja jos ohjelmaa toteutetaan tai tehdään uusia kehittämistoimenpiteitä. Kuopion nuoriso-ohjelma on voimassa vuoden 2015 loppuun saakka. Vielä olisi aikaa korjata tilannetta. Ohjelma antaa siihen mahdollisuuden ja sitä voi suunnata uudelleen, mahdollisten väliarviointien jälkeen.

En aion tehdä tai ehdottaa kehittämissuunnitelmaa tämän tutkimuksen johdosta, koska tarkoituksena on esitellä oheinen materiaali ohjaajille yhteisessä kokoontumisessa. Sen jälkeen voimme päättää yhdessä jatkotoimenpiteistä. Vaihtoehtoina on ohjelman uudelleen suuntaus tai unohtaminen.

”On hyvä, että otit tämän lopputyön aiheeksi. Hyvä, että edes joku kysyy myös ohjaajien mielipidettä tästä asiasta. Kokemukset ohjelmasta tulisi saada ylös ja purkaa omia tunteja, hyvää terapiaa ” (nuorisonohjaaja, nuorisotila 3)

8. LÄHTEET:

Aaltola J. & Valli R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 11.1.2012.)

Cederlöf, Petri 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Sarja C. Oppimateriaalit 14.

Cederlöf, P. 2008 Nuorisotyön rakenteellisia haasteita 2009. http://www.alli.fi/sivu.php?artikkeli_id=4266 (Viitattu 28.7.2012)

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J.1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto

Hirsjärvi & Hurme. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsingin yliopisto. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Honkasalo, Veronika & Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti 2011, Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä: Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet: Helsinki Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 114

Humak, artikkelit/lapsi- ja nuorisopolitiikka (viitattu 19.1.2012)

<http://nam.humak.fi/artikkelit/lapsi-ja-nuorisopolitiikka-0#Arvioita>

Järvinen, A. & Järvinen, P. 2000. Tutkimustyön metodeista. Tampere. Opinpaja.

Humak, artikkelit/lapsi – ja nuorisopolitiikka (viitattu 24.1.2012)

(<http://nam.humak.fi/artikkelit/lapsi-ja-nuorisopolitiikka-0#Perustat>)

Komiteanmietintö 1980:6. Parlamentaarisen nuorisokomitean I osamietintö. Selvitysosa. Helsinki.

Kuopion nuoriso-ohjelma 2010-2015. Kuopion kaupungin vapaa-ajankeskuksen julkaisu 2010. Kuopio

Kylmäkoski, Merja 2007. Eteinen, vessa, keittokomero ja huone- niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy

KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkojulkaisu]. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 19.1.2012.)

Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen aineiston arviointiperusteet. Teoksessa. Mäkelä, K. (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki. Gaudeamus, 42 – 61.

Mälkiä, M. & Vartola, J. 1993, Nuorisotoimesta vapaa-aikatoimeen. Tampereen yliopisto. Hallintotieteen laitoksen julkaisu A 1.

Nieminen, Juha 2007. Nuorisotyön oppimisympäristöt. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy.

Nieminen, Juha 1995 Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Lasten keskus & Nuorisotutkimusseura.

Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko & Aittola, Tapio 2007. Nuorisokasvatuksen teoria: perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura

Opetusministeriö 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41.

Opetusministeriö 2010. Lapsi- ja nuorisopolitiikan koordinaation vahvistaminen – Lastensuojelulain ja nuorisolain lasten ja nuorten kasvua ja hyvinvointia edistävien yleisten säännösten kehittäminen ja yhteensovittaminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:15.

Paju, Petri 2007. Onko nuorisopolitiikkaakin tehtävä? Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 327–344.

Rousu, Sirkka 2008. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa – Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Osa 1. Suunnitelman valmistelu. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Rousu, Sirkka 2009. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa – Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Osa 2. Suunnitelman seuranta ja arviointi. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. Teemahaastattelu.

KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 30.7.2012

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html.

Silvennoinen, Heikki & Nieminen, Juha 2002. Nuotiopiiristä peruspalveluksi. Kunnallinen nuorisotyö ja nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa

Heikki Silvennoinen (toim.) Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 29, 32–60.

Siurala, Lasse 2007. Nuorisopoliittinen vaikuttaminen paikallistasolla – helsinkiläisen nuorisopolitiikan mahdollisuuksia. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76, 345–372.

Telemäki, Matti 1984. Johdatus nuoruuden ja nuorisotyön historiaan. Kansalaiskasvatus Keskuksen julkaisuja 56.

Toiviainen, Hanna 1988. Avoimen nuorisotoiminnan kasvatuksellisuus. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus R.Y.

Toiviainen, Hanna 1988. Avoimen nuorisotoiminnan kasvatuksellisuus. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus R.Y.

Lait ja asetukset:

Aaltonen, Kimmo 2009. Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kuntalaki 365/1995

Laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta 169/2007

Lastensuojelulaki 417/2007 ja muutossäädökset 88/2010

Nuorisolaki 72/2006

Perustuslaki 317/1999

Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 103/2006

HE 28/2005, 9; Lanuke-ohjelma 2007, 9.

LIITTEET:

LIITE 1.

Kuopion nuoriso-ohjelman kehittämisosa-alueet ja tavoite sekä toimenpidekuvaukset.

1.1 Moninaisuus ja yhdenvertaisuus:

Tavoite :

Monikulttuurinen nuorisotyö on kaikkien nuorisotyötä tekevien jokapäiväistä työtä ja kaikilla nuoriso-ohjaajilla on taidot toimia monikulttuuristen ja muihin vähemmistöryhmiin kuuluvien nuorten kanssa. Monikulttuurinen nuorisotyö ei sijoitu ainoastaan monikulttuuristen nuorten pariin, vaan sitä tehdään myös valtaväestöön kuuluvien nuorten parissa. Monikulttuurisia nuoria tuetaan lisäksi erillisellä nuorisotyöllä, jolla tähdätään nuoren kotoutumiseen ja siirtymiseen yhteisiin toimintoihin kantaväestön nuorten kanssa. Nuorisotyössä noudatetaan rasismien sekä kaiken syrjimyksen ja kiusaamisen ehdotonta 0-toleranssia. Kaikki nuoret ovat aidosti tervetulleita nuorisotaloille.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Yksi kaupungin nuorisotyöntekijä vastaa monikulttuurisen ja vähemmistöryhmiin keskittyvän nuorisotyön koordinoinnista, kehittämisestä, yhteistyötoimien kanssa verkottumisesta ja tiedon jakamisesta sekä tunnettavuuden parantamisesta. Monikulttuurisen nuorisotyön vastuuhenkilö tukee muita nuorisotyöntekijöitä omassa työssään nuorisotaloilla ja muissa ympäristöissä.
- Kuopion nuorisopalveluihin kehitetään suvaitsevaisuuden edistämisen ja rasismien vastaisuuden toimintamalli.
- Nuorisotyötä tekeville jaetaan tietoa eri vähemmistöryhmistä ja monikulttuurisesta nuorisotyöstä. Rasismien tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen haetaan välineitä koulutuksista. Herkkyys tunnistaa ja tulkita syrjivien käytäntöjen eri muotoja kehittyä yhteisissä koulutuksissa ja keskustelutilaisuuksissa. Huolehditaan siitä, että nuoriso-ohjaajasta ei muodostu syrjinnän hiljainen hyväksyjä.

- Kaikkea nuorisotaloilla järjestettävää toimintaa tarjotaan aktiivisesti monikulttuurisille nuorille ja muihin vähemmistöryhmiin kuuluville. Tämä synnyttää luonnollisia kohtaamisia maahanmuuttajien ja suomalaisnuorten kesken. Samalla ohjaajille kertyy kokemusta monikulttuurisen toiminnan järjestämisestä.
- Nuorten kansainvälisyyskasvatusta ja erilaisuuteen tutustumista tuetaan jatkossa entistä enemmän nuorisovaihdoin. Vaihtoja järjestäville järjestetään monipuolista tukea.
- Verkkonuorisotyötä hyödynnetään laajasti monikulttuurisessa nuorisotyössä. Verkkotiedotuksessa on monikulttuurisuusosio, joka on käännetty englanniksi ja venäjäksi. Nuorisotyön siirtyessä enenevässä määrin verkkoon, huolehditaan siitä, että julkaistava materiaali ei ole millään tavoin syrjivää tai asenteellista.
- Kaikilla alueilla nuorisotyöntekijät tekevät tärkeää 7-luokkalaisten ryhmäytämistä. Tässä huomioidaan myös suvaitsevaisuuden lisääminen.
- Nuorisopalveluiden tunnettavuutta maahanmuuttajien keskuudessa parannetaan. Nuorisopalveluita esitellään maahanmuuttajille suunnatuissa tilaisuuksissa. Esittelymateriaali päivitetään tähän tarkoitukseen sopivaksi. Maahanmuuttajanuorten kanssa tehtävässä työssä korostuu kontakti kasvattajaan.
- Nuorisopalvelut lähtee mukaan syrjinnästä Vapaa alue -kampanjaan, jonka alullepanija on Allianssi.

1.2. Laajaan osallistumiseen ja yhteisöllisyyteen

Tavoite :

Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille mahdollisuuden osallistua ja kuulua yhteisöön sekä aktivoivat vaikuttamaan oman ympäristönsä asioihin. Nuorisopalvelut huolehtivat, että nuorten ääni tulee kuulluksi päätöksenteossa nuorisolain 8§ tarkoittamassa laajuudessa. Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille mahdollisuuden kehittävään ja osallistavaan toimintaan sekä tiloja ja tukea. Kansalaistoiminnan tukeminen ja yhteistyö eri tahojen kanssa on myös keskeinen tavoite.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Tähän keskeisimpään nuorisotyön muotoon tehdään mittari. Yhteisöllisyydestä ja yhteistyöstä vastuussa oleva nuorisotyöntekijä koordinoi yhteisöllisyyttä ja osallistumista tukevia toimenpiteitä ja yhteydenpitoa eri toimijoihin ja vastaa mittareiden koonnista.
- Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille päihteetöntä vapaa-ajantoimintaa silloin kun nuorilla on vapaa-aikaa. Nuorisotalojen toimintaa suunnataan niin, että toiminnan järjestämiseen perjantaisin, lauantaisin sekä koulujen loma-aikoina keskitytään entistä enemmän. Kehitetään mahdollisuuksia tarjota osallistavaa, itseohjautuvaa toimintaa myös vanhemmille, itsenäistä elämää aloitteleville nuorille. Tässä toiminnassa käytetään hyväksi Uusi avaus -projektin hyviä käytäntöjä.
- Nuorisopalveluiden tuottama nuorisotyö on helposti saavutettavaa, matalan kynnyksen toimintaa. Tämän mahdollistaa kattava nuorisotilaverkosto. Uudelle asuinalueelle Saaristokaupunkiin järjestetään toimintaa. Leirikeskukset kuuluvat nuorisopalveluiden vahvuuteen myös jatkossa.
- Nuorisopalvelut tukevat nuorten vapaita, järjestäytymättömiä ryhmiä. Kohdeavustusten jakamisen valmistelussa käytetään hyväksi nuorisonohjaajien asiantuntemusta.
- Nuorisopalvelut edistävät nuorten kuulemista kaikentasoisessa päätöksenteossa. Nuorisotaloille perustetaan nuorten yhteistyötiimejä, yhteistyötä nuorisovaltuuston, lasten parlamentin ja oppilaskuntien kanssa tiivistetään ja nuoria rohkaistaan aloitteiden tekoon. Aloitekana.fi -palvelun merkitystä nuorten kuulemisessa korostetaan.
- Nuorten osallistumista ja yhteisöllisyyttä tuetaan toimivalla verkkonuorisotyöllä ja nuorisotiedotuksella. Tarkoitus on, että nuoriso kohdataan eri toimintaympäristöissä.

1.3 Asuminen ja yhdyskuntasuunnittelu

Tavoite:

Nuorisopalvelut toimivat moniammatillisesti nuorten itsenäistymisen ja arjen hallinnan tukemisessa. Tämä tarkoittaa toimivaa yhteistyötä mm. oppilaitosten ja asunnontarjoajien kanssa. Asumisessa ja arjen hallinnassa korostuu vanhempien nuorten ikäryhmä, jotka aloittelevat itsenäistä elämää.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Yhteistyöstä ja yhteisöllisyydestä vastuussa oleva nuorisotyöntekijä vastaa yhteistyön kehittämisestä oppilaitosten ja asunnon tarjoajien kanssa nuorten tukemuotojen kehittämiseksi.
- Nuorten itsenäisen asumisen tukemisen hallintaa korostetaan ohjaajien osaamisessa. Asumisen ABC -osuus liitetään osaksi nuorisotiedotusta.

1.4 Kaikkien nuorten saaminen koulutukseen ja työelämään

Tavoite

Nuorisopalveluiden yhteistyö nuorten koulu- ja työelämävalmiuksien tukemisessa oppilaitosten, työvoimaviranomaisten ja työvalmennussäätiö Tukevan kanssa on tiivistä. Nuorisotyö tukee nuoren elämänhallintataitoja yhteisöllisin menetelmin, joka heijastuvat nuoren koulu- ja työuraan positiivisesti. Lisäksi nuorisopalveluiden työsuunnittelijat ohjaavat aktiivisesti nuoria työharjoitteluun ja jatkopoluille opiskelemaan sekä työelämään.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Nuorisopalveluiden yhteisöllisyydestä ja yhteistyöstä vastuussa oleva nuorisohjaaja luo ja tiivistää suhteita eri toimijoihin.
- Nuorisopalveluihin palkataan kaksi määräaikaista työvalmentajaa. Heidän tehtävänsä on edesauttaa nuorten ja työharjoittelupaikkojen kohtaamista. Lisäksi he tukevat nuorten opintoihin ja työelämään suuntautumista. Työval-

mentajat tekevät läheistä yhteistyötä nuoriso-ohjaajien ja TE-toimiston kanssa.

- Työvalmennussäätiö Tukevan nuorten pajatoimintaan tutustutaan ja yhteistyötä kehitetään edelleen.

1.5 Terveyden edistäminen ja terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen

Tavoite:

Nuorisotyö tukee yhteisöllisin menetelmin lasten ja nuorten elämänhallintaa ja itsetunnon rakentamista. Terveiden elämäntapojen tukeminen ja niihin ohjaaminen on luontevasti läsnä jokapäiväisessä nuoritalosotyössä. Nuorisotalojen tarjoama päihteen vapaa-ajanviettomahdollisuus arki-iltaisain, viikonloppuisin ja koulujen lom aikoina on yleisesti nuorten tiedossa ja aktiivisesti käyttämä.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Terveyden edistämisen koordinointi on nuorisotyöntekijällä, joka vastaa varhaisesta puuttumisesta ja sosiaalisesta vahvistamisesta.
- Nuorisotyön terveyttä edistävä voima ovat turvalliset ja pysyvät aikuissuhteet. Toiminnan jatkuvuuteen kiinnitetään huomiota.
- Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden järjestämässä tapahtumissa on ehdoton päihteiden 0-toleranssi.
- Kaupungin nuorisopalvelut tarjoavat vaihtoehtoista toimintaa päihteiden käytölle. Tästä syystä nuorisotalojen säännöllinen aukiolo turvataan etenkin riski-iltaisain perjantaina ja lauantaina. Nuorisopalveluiden toimintaa päihdeettömydessä tukee nuorisopalveluiden laatima päihdestrategia ja Savuton Kuopio -säädös.
- Nuorisotalokortti kannustaa liikunnan harrastamiseen. Nuori saa kortilla Kuopion liikuntahalleihin 50 % alennuksen peruslipun hinnasta.
- Nuorisotyössä on oleellista tukea kaikille avointa omaehtoista liikkumista. Tästä syystä nuorisotalojen liikuntatiloja annetaan ensisijaisesti nuorten järjestäytymättömien ryhmien harrastetiloiksi ja nuorisojärjestöjen käyttöön.

- Nuorisotaloilla järjestetään mahdollisuuksia tutustua eri liikuntalajeihin ja rohkaistaan nuoria kokeilemaan uusia lajeja. Nuoriso-ohjaajien eri lajien tunteista lisätään, jotta he voivat ohjata nuoria eri harrastusmahdollisuuksiin. Yhteistyötä tiivistetään vapaa-ajankeskuksen liikunnanohjaajien sekä järjestötoimijoiden kanssa. Näin etsitään virikkeitä ohjaajien työhön ja lisätään lajitunteista.
- Nuorisotalojen yhteistyötä alueen koulujen kanssa tiivistetään. Koulujen vapaita liikuntatiloja pyritään käyttämään hyväksi iltapäivisin.
- Terveellinen ravitsemus otetaan esille nuorisotaloilla säännöllisesti.
- Nuoriso-ohjaajien tietoja mielenterveydestä ja sen tukemisesta sekä mielenterveysongelmista lisätään koulutuksiin. Esimerkiksi masennuksen tunnistaminen ja paniikkihäiriön saaneen nuoren auttaminen ovat oleellisia taitoja. Lisäksi tarkennetaan tietoa siitä, mihin nuoren voi ohjata mielenterveysasioissa.
- Päihdestrategian merkitystä korostetaan. Se tarjoaa työntekijälle selkeät ohjeet toimia, jos huoli nuoresta herää – esimerkiksi milloin ottaa yhteyttä vanhempisiin tai sosiaaliviranomaiseen. Liikuntajärjestöjen kanssa toimittaessa korostetaan päihteettömän toiminnan tärkeyttä ja pyritään siihen, että myös kaikki liikuntajärjestöt ryhtyisivät tekemään päihteiden vastaista työtä.
- Ohjaajat toimivat työssään esimerkkeinä terveellisessä elämäntavoissa ja taloilla järjestetään kokkikerhoja ja aika-ajoin teemaruokailuja. Erilaisiin teemailtoihin pyritään valitsemaan terveellistä naposteltavaa. Ohjaajat puuttuvat huolestuttavaan käytökseen, esimerkiksi runsaaseen energiajuomien käyttöön.
- Terveellisen ruuanlaittoon satsataan kerhoissa ja leireillä. Säännölliset ruokajat kuuluvat leirikäytäntöihin.

1.6 Varhainen puuttuminen ja perheiden tukeminen

Tavoite:

Nuorisopalvelut toimivat keskeisenä ennaltaehkäisevänä toimijana nuorten parissa. Nuoriso-ohjaajien asiantuntijuus nuorten kohtaamisessa ja elämässä on yleisesti tiedostettu ja sitä käytetään hyväksi moniammatillisessa yhteistyössä. Nuorisotalotoi-

minnassa korostuu nuorten elämän kohtaaminen kokonaisvaltaisesti niin, että nuorten perheet ja koko elinpiiri on huomioitu nuorisohjaajan ja nuoren kohtaamisessa.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Tähän keskeiseen nuorisotyön osa-alueeseen tehdään mittarit. Koordinoinnista vastaa varhaisen puuttumisen ja sosiaalisen vahvistamisen nuorisotyöntekijä.
- Nuorisopalvelut tarjoavat yhteisöllisyyttä tukevia tiloja ja tarkoituksenmukaista toimintaa kaikille nuorisoryhmille. Toiminnan suuntaamisessa huomioidaan myös nuorten aikuisten ryhmä. Toiminta tapahtuu sekä nuorisotaloilla, että etä-sivän nuorisotyön menetelmin mm. pienryhmissä.
- Säilytetään hyväksi havaittu aluetiimitoiminta. Tuetaan verkottuvia työmuotoja laajasti lasten, nuorten ja heidän perheidensä tukemisessa.
- Maahanmuuttajaperheille kohdennetaan erityistä tukea. Nuorisotyössä on toimittava tiiviissä yhteistyössä maahanmuuttajaperheiden kanssa.
- Kehitetään yhteydenpitoa lasten ja nuorten koteihin. Koulu-yhteistyötä korostetaan. Esimerkiksi vanhempainillat ovat yksi linkki nuorten koteihin.
- Nuorisopalvelut tuo yleisesti esille asiantuntijuuttaan nuorten asioissa ja tarjoaa osaamistaan muiden toimialojen ja päätöstentekielinten käyttöön.

1.7 Luovuuden Kuopio

Tavoite:

Tuetaan ja kannustetaan nuoria omien vahvuuksien ja lahjojen löytämiseen. Jokaisella nuorella on mahdollisuus päästä osalliseksi yhteisestä kulttuuriperinnöstä, tutustua taiteeseen ja kokeilla taiteen ilmaisumuotoja voidakseen niiden avulla kehittää itseään, yhteisöä ja sen kulttuuria.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet:

- Kuopion kaupungin kulttuurista nuorisotyötä koordinoi nuorisotyöntekijä. Hänen tehtäviinsä kuuluvat kulttuurisen nuorisotyön kehittäminen ja yhteistyöverkostojen ja yhteistyömuotojen luominen eri kulttuuritoimijoiden kanssa. Vastuuhenkilö kouluttautuu itse ja tarjoaa virikkeitä ja työtapoja muiden nuorisohjaajien käyttöön kaupungin kaikille nuorisotaloille. Hänen vastuullaan on Kulttuuriareena 44:n kehittäminen kulttuurisen nuorisotyön eläväksi keskuksiksi.
- Nuorisokeskus 44 muuttui vuoden 2010 alusta Kulttuuriareena 44:ksi, joka toimii kulttuurisen nuorisotyön keskuksena. Talon tilojen myöntämisessä painotetaan nuorten kulttuurista harrastamista ja tapahtumatoiminnassa korostuvat nuorten osallistaminen ja heidän omat tuotoksensa. Avoin talotoiminta jatkuu entiseen tapaan, mutta siinäkin painotetaan nuorten osallistumista, kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta.
- Nuorisotyössä korostetaan taide- ja kädentaitoja entistä enemmän. Henkilöstöstä löytyvää osaamista hyödynnetään ja vahvistetaan erilaisin ideapäivin ja koulutuksin. Kädentaitojen harjoittamiseen tulee olla mahdollista kaikilla kaupungin nuorisotaloilla ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä kehitetään.
- Kaupungin nuorisopalvelut tukevat nuorten bänditoimintaa. Harjoitustilojen tarjoamisen ja esiintymistilaisuuksien mahdollistamisen lisäksi kehitetään erityisesti nuorten ohjaamista ja koulutustoimintaa. Joillakin nuorisotaloilla toimii aloitteleville bändeille omia bändihautomaita. Bänditoiminnassa, kuten muissakin kulttuurisen nuorisotyön muodoissa tarkkaillaan tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulmaa toimintojen tarjoamisessa.
- Yhteistyötä kaupungin kulttuuritoimen kanssa kehitetään. Kulttuurikuriiri -toimintamuoto otetaan käyttöön nuorisotaloilla. Kulttuurikuriiri tarjoaa koulutusta ja virikkeitä nuorisohjaajille.

1.8 Verkkonuorisotyö

Tavoite:

Kaikki nuorille suunnatut palvelut ovat saavutettavissa verkkoympäristössä, ja ne toimivat vuorovaikutuksellisesti käyttäjien kanssa. Kaikilla nuorisopalveluiden nuorisotyöntekijöillä on mediakasvatustaidot ja valmiudet toimia verkkoympäristössä. He käyttävät verkkoa itsenäisenä työvälineenä saadakseen yhteyden nuoriin tai perinteisimpien työmuotojen tukena. Eri nuorisoryhmät on huomioitu verkkopalveluissa laajasti. Nuorten medialukutaitoja kehitetään.

Nuorisopalveluiden toimenpiteet

- Verkkonuorisotyötä koordinoi nuorisotyöntekijä, jonka tehtävä on nuorisopalveluiden jalkauttaminen verkkoympäristöön innovatiivisella tavalla (esim. sosiaalinen media). Lisäksi hän vastaa työmuotojen kehittämisestä, jatkuvassa teknologiakehityksessä mukana pysymisessä ja tuen ja ohjauksen tarjoamisesta toisille nuoriso-ohjaajille.
- Kaikki kaupungin nuoriso-ohjaajat saavat koulutusta omatakseen valmiudet toimia verkkoympäristössä. Verkkoympäristöön suuntautuva lisäkoulutus täydentää nuoriso-ohjaajien osaamista nykyajan tarpeita vastaavaksi.
- Osa nuoriso-ohjaajista toimii säännöllisesti verkkonuoriso-ohjaajina.
- Savon nuorisotiedotus -hankkeen hyvät käytännöt, palvelut ja toimintaympäristö hyödynnetään ja sen palveluiden jatkuvuus turvataan.
- www.po1nt.fi sivusto toimii savolaisten nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen välineenä

LIITE 2

Tutkimuskysymykset:

1. Työn organisointi:

1. Miten nuoriso-ohjelma ohjaa nuorisonohjaajien perustyötä ja onko se osa nuoriso-työn arkea?
2. Parantaako nuoriso-ohjelma nuoren kohtaamista sekä laadullisesti, että määrällisesti?
3. Onko työn uudelleenorganisointia tapahtunut, jos on mitä?
4. Onko eri kehittämisosa-alueiden koordinointiin nimetty nuorisotyöntekijä, jos on, mihin?
5. Onko alue- ja nuorisotalojen vastaavat nuorisotyöntekijät tehneet nuorisotalojen ohjelman mukaiset toimintasuunnitelmat, seuranta- ja arviointiraportit ?
6. Onko näille seuranta ja arviointiraporteille tehty matriisi ja onko se käytössä?

2. Nuorisotalojen toimintasuunnitelmat

1. Miten nuorisotalojen toimintasuunnitelma vastaa nuoriso-ohjelman kehittämisosa-alueita?
2. Onko nuorisotaloille jaettu resursseja ohjelman painopistealueisiin, toimintasuunnitelmassa esitettyihin, ohjelmaa myötäileviin toimintoihin?
3. Onko päällekkäisiä rakenteita ja toimintoja kartoitettu nuorisotyön toimintakentässä ?
4. Onko aikaisempia työtapoja tarkasteltu kriittisesti ja etsitty uusia tapoja toimia sekä haettu uusia yhteistyökumppaneita?
5. Saatko apua yhteistyökumppaneilta, tasavertaisena toteuttamiskumppanina ja tukevana taustavaikuttajana ja asiantuntijana, nuoriso-ohjelman edellyttämällä tavalla?

3. Nuorisotalojen toimintasuunnitelmien arviointi

1. Onko kaikille nuorisotaloille laadittu toimintasuunnitelmat, joissa jokainen ohjelman kehittämisosa-alue ja tavoitteet on huomioitu, jos ei miksi
2. Miten on tuettu niitä tahoja, jotka tekevät jo alueella hyvää työtä jollakin osa-alueella?
3. Miten talokohtaisten toimintasuunnitelmien toteutumista seurattu ja arvioitu?
4. Onko mahdollisesti toteutumatta jääneet toimenpiteet analysoitu, miksi näin on tapahtunut?
5. Onko arvioitu toiminnan laatua?
6. Onko toiminnan laadulle tehty kriteerit?

4. Nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointi

1. Onko tehty koko nuoriso-ohjelman seuranta ja arviointia ? jos on minkälaista ?
2. Millaista väliarviointia ja tavoitteiden tarkastelua on suoritettu ?
3. Minkälaista ohjelman uudelleen suuntausta on tehty, arvioinnin pohjalta?
4. Onko systemaattinen seuranta ja arviointi olleet koko ohjelmakauden osa ohjelman-toteutusta?

5. Seurantaryhmä

1. Onko ohjelmalle nimetty seurantaryhmä, jos on minkälainen ?
2. Miten seurantaryhmä tarkkaillut ohjelman toimenpiteiden toteutumista?
3. Onko nuorisotalot tehneet toimintasuunnitelmien toteutumisasiaportteja ja onko niitä analysoitu ?
4. Onko lautakunnalle raportoitu puolivuositain?

6. Palautejärjestelmä

1. Miten asiakaspalautetta kerätty, ja keneltä ?
2. Miten toimintasuunnitelmia arvioitu ?
3. Jos on arvioitu, onko niiden pohjalta tehty analyysiä, miten ?
4. Miten nuorisopalveluiden päällikkö on kerännyt henkilökunnan palautetta?
5. Onko palautetta kerätty säännöllisin väliajoin

7. Työssä kehittyminen

1. Mitä koulutusta nuorisopalveluiden henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille on järjestetty ohjelman eri osa-alueista?
2. Miten Humak:n yhteisöpedagogi, AMK-koulutuksessa, olevilla nuorisonohjaajilla ollut mahdollisuutta yhdistää opintojaan omaan työhön ja nuoriso-ohjelman toteutukseen ?
3. Miten henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa ja ryhmäkeskusteluissa on käyty läpi ohjelman kehittämisosa-alueita ja niiden toteutumista?
4. Miten nuorisotyötä pitää kehittää Kuopion nuorisopalveluissa

